

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Fredrik Andersson

För det är skönt att slå –
Bedömning av våld vid BDSM-utövning

Examensarbete
30 högskolepoäng

Handledare
Helén Örnemark Hansen

Ämnesområde
Straffrätt

Termin
9

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Frågeställning och syfte	8
1.3 Avgränsningar	9
1.4 Teori	9
1.5 Disposition, metod och material	10
1.6 Rättsläget	12
2 BDSM	13
2.1 Vad är BDSM?	13
2.1.1 Bondage/Disciplin	14
2.1.2 Dominans/Submission	14
2.1.3 Sadomasochism	14
2.2 Regler och säkerhet	15
3 RÄTTSLIGA GRUNDER	17
3.1 Kriminalisering och ansvarsfrihet	17
3.2 Samtycke	18
3.2.1 Krav på giltigt samtycke	19
3.2.2 Samtyckets omfattning	20
3.3 Social adekvans	21
4 RÄTTSFALLSAVGÖRANDE RÖRANDE BDSM OCH VÅLDSSEX	23
4.1 Hovrätten över Skåne och Blekingen mål nr. B 2802-10 "BDSM – målet"	23

4.2	Hovrätten för västra Sverige mål nr. B 3687-11 "Ödehuset"	25
4.3	Svea Hovrätt mål nr. B 6956-10 "Polischefen"	26
4.4	Svea Hovrätt mål nr. B 4280-10 "Säpopolisen"	27
4.5	Svea Hovrätt mål nr. B 3806-07 "Stureplansprofilerna"	28
4.6	Varbergs Tingsrätt mål nr. B 2448-05	29
4.7	Reg. v. Brown (H.L.(E.)) (1993) 2 All ER 75	30
4.8	Analys	30
5	HUR LÅNGT KAN ANSVARSFRIHETEN STRÄCKA SIG	33
5.1	Idrott	33
5.1.1	Idrottens samhällsnytta	33
5.1.2	De utförda handlingarna	34
5.1.3	Röster om idrottsvåldet	35
5.2	Sex som självskadebeteende	35
5.3	Samtycke i vardagen	37
5.3.1	RH 2009:47	37
5.3.2	NJA 1999 s.460	38
5.3.3	NJA 1993 s.553	38
5.3.4	HovR över Skåne och Blekinge mål nr. B 1802-09	39
5.3.5	NJA 1997 s.636	40
5.4	Analys	41
6	FÖRESPRÅKARE OCH BEDÖMARE	43
6.1	Intervju med BDSM-utövare Peter	43
6.2	Intervju med RFSL:s ordförande Ulrika Westerlund	44
6.3	Intervju med Xzenu Cronström, före detta ordförande RFSU Göteborg	45
6.4	Intervju med åklagare Helena Lundström	46
6.5	Analys	47
7	AVSLUTANDE ANALYS	49
7.1	Samtycke som ansvarsfrihetsgrund	49
7.2	Samtyckets räckvidd	50
7.3	Slutsats	52
	BILAGA A	54

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	55
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	58

Summary

As the Court of Appeals for Skåne and Blekinge, case no. B 2802-10, gave its judgment on September 21, 2011, was yet another acquittal assault judgment processed by the Swedish judicial system. The accused had hit the victim with different instruments in a way that caused damage to the plaintiff. However, what distinguishes this case from an ordinary assault case was that the plaintiff had consented to the various actions, as part of a BDSM role play. The plaintiff had voluntarily agreed that the accused carried out the activities described. The court therefore asked whether it was possible to consent to the damages described in this case. The Court ruled that the performed actions were of such character that it was possible to consent to them. One of the reasons was that the goal of the actions was to satisfy the plaintiff. The case has nevertheless created the question of how much violence it really is possible to agree to, in the BDSM practice.

The opportunities to consent to actions of violence are described in the Penal Code Chapter 24. § 7, which read "(a)n act that someone commits with the consent of the person against whom it is directed is a violation only if the act, taking account of the damage, violation or danger it presents, its purpose and other circumstances, is unjustifiable". This law opens up the opportunity to consent to actions that otherwise would be considered indefensible. However, this discharge ground can't include all those actions that the society considers acceptable. For the possibility to exercise actions like surgery and sports the system has developed unwritten exceptions. In this way, these actions gain legal ground.

Regarding the possibility of consenting to violence as a part of the sexual activities, or BDSM, has been a question the courts have been dealing with many times before. However, courts have averted to take any position, by either deal with whose history is most probable, or to conclude the absence of consent. This ignorance has been unnoticed until the previous described case was trialed. Now the question about sports and plastic surgeries legitimacy has also been brought up to attention. Should these activities gain acceptance in society, while BDSM practitioners are risking prosecution? In order to legitimize these areas, society needs to value the significance of these actions. Being able to express yourself sexually is an added value, that can't be ignored in the discussion.

As the courts never have addressed the issue of consent, it's difficult to know how much it's possible to agree to. Instead, this is something that must be developed with the case law. The only thing that can be determined is that the action must be predictable consequence of the consent. The action must be a natural consequence of exercise, to be considered acceptable.

Regarding the possibility of an expanded use of violence in the BDSM, this has not been trialed yet. However, it must be considered surprising to

legitimize sport on the grounds that the practitioners are feeling better mentally when BDSM practitioners can't use similar arguments. Not being able to express yourselves in your own naturally way, causing the practitioners to feel mentally ill. Even the sexual satisfaction must be valued as important. This can be studied in the case law from the Court of Appeal over Skåne and Blekinge, case B 2802-10. Based on these grounds BDSM practice is considered to be subordinated the unwritten rules, which among other things legitimizes violence in sport.

The described extension does not give an unlimited freedom in BDSM practice. The legislative history must still be respected, which leads to that intentional killing never can be accepted. To intentionally harm one another to the point that practitioners have to visit a hospital is something that also must be questioned. These actions move the performances from the private sphere, and instead affect society in a socio-economically way.

If these arguments are regarded, there will emerge a more predictable and equal assessment of the actions it's possible to agree to.

Sammanfattning

Då HovR över Skåne och Blekinge, mål nr. B 2802-10, avkunnade sin dom den 21 september 2011 hade ytterligare en frikännande misshandelsdom behandlats av det svenska rättssystemet. Den tilltalade hade piskat målsäganden med olika redskap så att skador uppkommit. Det som skiljde detta mål från ett vanligt misshandelsmål, var att målsäganden hade samtyckt till de olika handlingarna, som en del av ett BDSM-rollspel. Målsäganden hade frivilligt godkänt att den tilltalade utfört de beskrivna handlingarna. Domstolen ställdes här inför frågan om det var möjligt att samtycka till de uppkomna skadorna. Domstolen fastställde i detta fall att de utförda handlingarna var av sådan karaktär att det fanns möjlighet att samtycka till dem, då ändamålet med handlingarna var att tillfredsställa målsäganden. Dock har rättsfallet skapat frågan om hur mycket våld det är möjligt att samtycka till vid BDSM-utövning.

Möjligheten att samtycka till våldshandlingar finns beskrivna i BrB 24 kap. 7§, som utläses ” (e)n gärning som någon begår med samtycke från den mot vilken den riktas utgör brott endast om gärningen, med hänsyn till den skada, kränkning eller fara som den medför, dess syfte och övriga omständigheter, är oförsvarlig”. Denna lag öppnar upp möjligheten att samtycka till handlingar som annars skulle anses vara oförsvarbara. Dock kan inte denna ansvarsfrihetsgrund behandla alla de handlingar som samhället anser vara acceptabla. För att handlingar så som operationer och idrottsutövning ska kunna utföras, har därför oskrivna undantagsregler utvecklas. På detta sätt kan även dessa handlingar vinna laglig grund för sin utövning.

Beträffande möjligheten att samtycka till våldssex, eller BDSM, har det varit en fråga som domstolarna ställts inför många gånger tidigare. Dock har domstolarna avvärjt att ta ställning i frågan, antingen genom att endast behandla vems historia som är mest sannolik, eller att konstatera att samtycke saknas. Denna ignorans har gått obemärkt förbi fram till att ovan beskrivna rättsfall kom upp på agendan. Nu väcktes också frågan om bland annat idrottens och plastikkirurgins legitimitet. Ska dessa verksamheter vinna acceptans i samhället, medan BDSM-utövare riskerar åtal? För att legitimera dessa utvidgade områden, vänder sig samhället till det mervärde som handlingarna medför. Att kunna uttrycka sig sexuellt är även det ett mervärde som inte kan ignoreras i diskussionen och något som också har lyfts fram.

Då domstolarna inte tidigare behandlat frågan om samtycke, är det svårt att veta hur mycket det är möjligt att samtycka till. Detta är istället något som måste växa fram med praxis på området. Det enda som tydligt går att utläsa är att riskerna, som det finns möjlighet att samtycka till, måste kunna förutses. Handlingarna måste vara en naturlig följd av utövningen, för att de ska anses vara acceptabla.

Rörande möjligheten för en utvidgad våldsutövning vid BDSM, har detta ännu inte prövats. Dock måste det anses förvånande att kunna legitimera idrott med hänvisning till att utövarna mår bättre psykiskt, utan att BDSM-utövarna får använda sig av liknande argument. Att inte kunna uttrycka sig på ett för en själv naturligt sätt, leder istället till att utövarna mår psykiskt dåligt. Även den sexuella tillfredsställelsen måste lyftas fram som mervärde av betydelse. Detta kan även studeras i domskälen från hovrätten över Skåne och Blekinge, mål B 2802-10. Utifrån dessa grunder får BDSM-utövning anses kunna underordnas de oskrivna ansvarsfrihetsregler som bland annat legitimerar våld inom idrott.

Dock leder inte utvidgningen till obegränsad frihet vid BDSM-utövning. Förarbetena måste fortfarande respekteras och därför kan aldrig handlingar som leder till att någon uppsåtligt blir dödad, vara ansvarsbefriande. Att uppsåtligt skada varandra till den grad att utövarna måste besöka ett sjukhus, är även det något som måste ifrågasättas. Detta då dessa handlingar leder till att utövningen tar sig från den privata sfären, för att istället påverka samhället socioekonomiskt.

Iakttas dessa argument kommer det att växa fram en mer förutsägbar och likställd bedömning av handlingar det är möjligt att samtycka till.

Förord

Musikgruppen Kent har två texttrader som går ”Jag är livrädd för att leva. Och jag är dödsrädd för att dö”. Dessa texttrader är en väldigt tydlig beskrivning av vägen jag har och ska vandra. Nu har jag passerat fyra och ett halvt års studier för att lämna den trygga studiemiljön bakom mig och testa vingarna ute i arbetslivet. Det är med vemod som jag inser att min tid i Lund börjar lida mot sitt slut och ett nytt liv ska skapas någon annanstans i Sverige.

Min tid i Lund har varit underbar och det är många som ska tackas för denna underbara upplevelse. För att inte glömma någon, går detta tack ut till alla som gjort en inverkan på mig under min tid i Lund. Sydsåningar, jurister, gamla gymnasiekompisar och alla andra. Ett stort tack. Ett speciellt tack ska även riktas till min familj, som har hjälpt mig förbi alla de hinder som dykt upp på vägen. Utan er hade det aldrig gått. Slutligen ska även min handledare Helén Örnemark Hansen tackas. Du hjälpte mig med idéer, kunskap och råd för att jag ska lyckas. För detta är jag dig tacksam.

Slutligen ska detta förord avslutas som det inleddes, med några rader från en musiktext. Det är inte ofta jag vänder mig till Per Gessle för kunskap, men även han har några texttrader som summerar min tid i Lund. ”Det är över nu. Men jag kommer ihåg alla dagar med dig. Dom är över nu”.

Lund, 2012
/Fredrik Andersson

Förkortningar

BDSM	Bondage/disciplin, dominans/submission och somasochism
BrB	Brottsbalken
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
BUP	Barn- och ungdomspsykiatri
HD	Högsta domstolen
HovR	Hovrätten
NHL	National Hockey League
NJA	Nytt juridiskt arkiv
RFSU	Riksförbundet för sexuell upplysning
RFSL	Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoner rättigheter
Prop.	Proposition
RH	Rättsfall från Hovrätten
RF	Riksidrottsförbundet
SMers	Somasochister
SOU	Statens offentliga utredning
TR	Tingsrätten

1 Inledning

Den 21 september 2011 friades en 32-årig man från misstankarna om grov misshandel. Denna händelse är ingen ovanlig händelse och kanske inte heller värd att belysa. Dock är inte denna dom en helt vanlig dom och misshandeln består inte av en vanlig misshandel. Detta var en frikännande dom avseende grov misshandel beträffande handlingar som utförts under ett BDSM-rollspel. Våldshandlingarna bestod bland annat av att målsäganden blev piskad med olika sorters hjälpmedel. Den tilltalade anförde att han medgav i princip alla omständigheter med förnekade ansvar. Det var även han som hade åstadkommit de skador som fanns på den tilltalades kropp, men att det givna samtycket omfattade de uppkomna skadorna. Det hela handlade om ett rollspel där han bestämde över henne och utförde olika handlingar som ett led i detta rollspel. Åklagarsidan ansåg att handlingarna, som utförts mot målsäganden, var av sådan dignitet att det skulle tolkas som grov misshandel i TR, men ändrade sin inställning i HovR där de ansåg att handlingarna kunde tolkas som normalgraden av misshandel. Både TR och HovR samlades bakom den senare bedömningen och lyfte fram att handlingarna inte kunde tolkas som grov misshandel, utan de handlingar som hade utförts var av sådan karaktär att samtyckesreglerna i 24 kap. 7§ BrB blev tillämpliga.¹

Den beskrivna situationen är en sällsynt rättslig prövning, men en situation inte helt ovanlig i Sverige. Internetsidan www.darkside.se, som är ett internetforum för bland annat BDSM personer, uppvisar ett medlemsantal på 62 179 personer². Detta tyder på att situationer som den som prövades rättsligt kanske händer oftare än vad gemene man tror. I ett BDSM-förhållande kan det förekomma varierande handlingar av både styrka och av omsorg. Dock kan det uppstå situationer där den ena parten blir utsatt för mycket våld och frågan om vilka mängder våld denne egentligen kan samtycka till? Blir utgångspunkten idrottsuttrycket ”den som ger sig in i leken får leken tåla” eller vad ska utgångspunkten för denna bedömning vara?

Detta är ett problem som behöver ett svar, då olika sorters sexuella handlingar hela tiden blir öppnare och fler blir intresserade av att pröva på.³ Det är viktigt att alla handlingar som sker i samhället får rättslig prövning för att fastställa legitimiteten och för att upprätthålla rättssäkerheten.

1.1 Bakgrund

Uppsatsen grundar sig i ett intresse av det rättsliga begreppet samtycke och de situationer som uppstår till följd av att någon samtycker till en handling. I

¹ Referat från Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10.

² Datum 2012-01-30 kl.12.45.

³ Detta kan bland annat studeras på användarutvecklingen www.darkside.se. Denna Internetsida har ökat med 5671 användarkonton på den tid som uppsatsen har skrivits.

tidigare arbeten på juristprogrammet har mina arbeten behandlat frågan om samtycke vid två tillfällen. Delar av mina resultat från uppsatsen *The greatest game ever played – Våldets inverkan på ishockeyn* låg till grund för mitt val av ämne. Resultaten från denna uppsats ledde till frågan om idrotten idag lever sitt eget liv. Resultaten pekade på att det endast är ett fåtal fall som prövats rättsligt i Sverige, vilket förstärker ansatsen att idrotten delvis lever fristående från rättsväsendet. Motiveringen bakom idrottens fristående ställning kunde finnas bland alla de uttalanden om de positiva effekter som idrotten för med sig. På grund av dessa positiva effekter har idrotter vunnit samhällets acceptans att utföras på ett sätt som strider mot vissa straffrättsliga lagar.⁴

Dessa resultat väckte ett intresse av att undersöka fler områden som rör sig vid samtyckets ytterkanter. När domen från Hovrätten över Skåne och Blekinge, mål nr 2802-10, föll, ansåg jag att BDSM var ett sådant område. Situationen liknar det samtycke som idrottsutövare avsäger sig, för att kunna utöva sin idrott. Skillnaden är emellertid att det i dessa situationer istället handlar om en privat företeelse där sexuell njutning är målet. Duff m.fl. uttrycker en vilja att jämföra dessa handlingar och ifrågasätter varför inte BDSM-utövarna ska kunna tillgodogöra sig samma rättsliga undantag som idrottare kan. Ska idrottens tillgodogörande skilja sig från BDSM-utövars beteende bara för de utför en handling som har sexuell tillfredsställelse som mål istället för de mål idrotten har? Idrottens positiva effekter accepteras som legitimering av idrotter utan att fördelarna med sexuell frigörelse diskuteras.⁵

Dessa frågor kulminerade i "BDSM-målet"⁶, där domstolen för första gången bedömde samtyckets omfång vid BDSM-utövning. Dock ledde inte svaren i rättsfallet till ett klarläggande om gränserna av nyttjande av våld och om det finns förutsättningar för BDSM-utövare att kunna luta sig mot den utvidgade bedömning som legitimerar idrotten. Dessa skillnader var det som väckte ett intresse av att undersöka hur mycket våld det är möjligt att samtycka till inom BDSM-utövning och om BDSM-utövningen kan legitimeras på samma grunder som idrotten.

1.2 Frågeställning och syfte

Uppsatsens syfte är att behandla och undersöka om BDSM har blivit så allmänt accepterat, så att rätten idag innefattar BDSM-utövning i ansvarsfrihetsbegreppet om social adekvans. För att kunna uppnå syftet med denna uppsats har jag valt att utgå från huvudfrågan; om hur mycket våld det är möjligt att samtycka till i ett BDSM förhållande?

⁴ Andersson, Fredrik, *The greatest game ever played – våldets inverkan på ishockey*, Lund 2011, s.18-20.

⁵ R.A. Duff, m.fl., *The Structures of Criminal Law*, 2011, Oxford Scholarship Online: Jan-12, s.77-78.

⁶ Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10.

Till hjälp att besvara huvudfrågan, har jag valt tre underfrågor som ska klargöra rättsläget och de situationer som påverkar bedömningen. Dessa frågor är:

- På vilka rättsliga grunder kan våld och en utvidgad våldsutövning godkännas i ett BDSM-förhållande?
- Hur behandlar domstolarna frågan om våld i förhållande till BDSM?
- Vilka ytterligare grunder påverkar legitimeringen av en utvidgad våldsutövning generellt och för BDSM?

1.3 Avgränsningar

Vid undersökningen av detta område har utgångspunkt tagits i det fysiska våld som finns inom BDSM. Denna avgränsning gör att fokus kommer att ligga på den sadomasochistiska delen av det som ingår i BDSM. De andra delarna av BDSM kommer endast kort att belysas för att läsaren ska få en inblick i vad BDSM betyder och för att det i de studerade rättsfallen hänvisas till begreppet BDSM och inte bara den sadomasochistiska delen. Arbetet kommer ej heller att belysa frågor om jämställdhet med anledning av att denna uppsats helt tar sikte på att rent objektivt försöka fastställa vilka handlingar som är acceptabla. Därför kommer handlingarna, som utförs i ett BDSM-förhållande, att diskuteras utifrån förutsättningar för ansvarsfrihet och inte utifrån om handlingarna kan anses kränkande. Beträffande behörighet att lämna samtycke och samtyckets räckvidd, kommer bara rekvisit och argument som berör brott mot liv och hälsa med speciell inriktning på misshandel att analyseras. Gällande frågan om social adekvans, kommer utgångspunkten att ligga i det samlingsbegrepp för oskrivna undantagsregler som Asp m.fl. förespråkar⁷. Av dessa undantagsregler kommer regeln om samhällets acceptans vara den som belyses. Därmed kommer denna uppsats inte att beröra de andra delarna av social adekvans mer än flyktigt i beskrivningen av vad social adekvans är. Slutligen kommer denna uppsats endast utreda vad det är möjligt att samtycka till, vilket även leder till att frågor som behandlar bristande uppsåt inte kommer att behandlas.

1.4 Teori

Frågan om den tillåtna våldsutövningen inom BDSM, vilar på ansvarsfrihetsgrunden om samtycke. Denna lag finns beskriven i BrB 24 kap 7§ och grundar sig på möjligheten att samtycka till handlingar som normalt anses rättsstridiga. Idrott är en annan kategori som använder sig av reglerna om samtycke som ansvarsfrihetsgrund för att kunna legitimera vissa handlingar. Inom idrotten har det till och med legitimerats att använda handlingar som sträcker sig längre än vad samtyckesregeln tillåter⁸.

⁷ Asp, Petter m.fl., *Kriminalrättens grunder*, 2010, Iustus Förlag AB, Uppsala, s.280.

⁸ Prop. 1993/94:130, s.43-44.

Beträffande utövningen av BDSM, får det här anses finnas ett antal handlingar som svarar, rent fysiskt, mot de händelser som utspelas inom vissa idrotter. Vad är det då som gör att samhället accepterar att idrotten sträcker sig utöver vad lagen om samtycke tillåter? Ofta vänder sig samhället till de positiva effekter som idrotten medför, ett så kallat mervärde.⁹ Detta har även Duff m.fl., uttryckt i artikeln, *Criminalizing SM: Disavowing the Erotic, Instaniatting Violence*, där de lyfter fram de situationer som uppstår vid tatuering, operationer och vissa grenar inom idrotten. De belyser, likt ovan, att dessa handlingar innefattar liknande mängd våld eller skador, som vid BDSM-utövning, och att handlingarna behandlas utifrån det mervärde¹⁰ som skapas av situationen.¹¹ Vad medför då BDSM för mervärde som skulle kunna leda till acceptans av samhället? Här lyfter Duff m.fl. istället fram att samhället ofta anser att sexuell tillfredsställelse är ett legitimt mål och belyser om inte detta mervärde skulle kunna legitimera en utvidgad våldsutövning vid BDSM. Med detta i beaktande uttalade de att detta dock inte ska leda till att rent sadistiska eller masochistiska handlingar ska leda till ansvarsfrihet, utan att det är handlingar som utförs i sexuellt syfte som ska accepteras. De avslutar därpå med orden, ”If we allow patients with capacity to make ‘bad’ choices for themselves, can we not also extend that to SMers?”.¹²

Följden av den utvidgade våldsutövningen, för BDSM-utövare, skulle även leda till en mer likställd och förutsägbar lagstiftning. Förutsägbarheten hade lett till att situationer med liknande mervärde hade bedömts på ett mer likartat sätt. Detta hade i sin tur skapat en mer generell bedömning och en högre rättssäkerhet.

Med ovan beskrivna uttalande har ett mervärde och en mer enhetlig förutsägbarhet kunnat utläsas. Detta leder dock till frågan om handlingarna, som utförs inom BDSM, kan godkännas på grund av det mervärde som presenterades ovan. Anser samhället att det mervärde BDSM medför överväger de nackdelar som utvidgningen leder till?

Det ska dock påpekas att en eventuell godkänd utvidgning inte leder till att mängden våld blir obegränsad, vid BDSM-utövning, utan istället visar på att mängden våld kan utvidgas vid utövning av BDSM.

1.5 Disposition, metod och material

Uppsatsen ska behandla ett antal olika metoder för att det ska vara möjligt att svara på det syfte och de frågeställningar som ställts upp. Det andra kapitlet inleds med att introducera läsaren till vad BDSM är och vilka lagar

⁹ Andersson, Fredrik, 2011, s.14-15.

¹⁰ Duff m.fl. menar att mervärde är de positiva effekter som den specifika handlingen medför, där de i denna situation hänvisar till den sexuella tillfredsställelsen som positiv effekt.

¹¹ R.A. Duff, m.fl., 2011, s.77-78.

¹² Ibid, s.77-78.

som påverkar BDSM-utövare i det offentliga. Tredje kapitlet kommer därefter att beskriva det brottsbegrepp och de ansvarsfrihetsgrunder som ligger till grund för det svenska rättssystemet. Dessa områden kommer kort att beskrivas för att läsaren ska presenteras för de rättsliga regler som ligger till grund för arbetet. Vid beskrivning av dessa olika kapitel kommer en deskriptiv metod att användas, då dessa kapitel ska fastställa hur olika utredningar, författare och organisationer förhåller sig till de olika områdena.

Fjärde kapitlet belyser därefter ett antal rättsfall som valts ut genom en kvalitativ metod. Urvalet gjordes med syfte att belysa hur domstolarna behandlar frågorna om våld, sex, samtycke och hur dessa frågor förhåller sig till varandra. Efter att fastställt dessa parametrar belyses, alla rättsfall och juridiska databaser det fanns möjlighet att tillgå. När dessa källor var uttömda, valdes de rättsfall ut som bäst stämde överens med de uppställda kriterierna. Till de utvalda rättsfallen lyftes även in ett brittiskt rättsfall för att använda det som referenspunkt mot de svenska rättsfallen. Det brittiska rättsfallet valdes för att det belyser betydligt grövre handlingar än som hittills prövats i Sverige. Slutligen analyseras rättsfallen med en innehållsanalys. Denna metod har valts för att belysa hur domstolarna bedömer våldsanvändning, vid sexuell utövning, och hur domstolarna ställer sig till frågan om hur mycket våld det går att samtycka till. Metoden har dessutom valts för att studera det som domstolen inte direkt uttalar, men som ändå finns uttryckt som en del av domen.¹³

Femte kapitlet behandlar därpå frågan om hur långt ansvarsfriheten kan sträcka sig. För att undersöka detta, har tre olika områden som påverkas av ansvarsfriheten belysts. Först kommer det samtycke som idrotten använder sig av att belysas. Inom idrotten kommer ishockeyns legitimering vara den del som lyfts fram, då jag själv studerat denna fråga i en tidigare uppsats och att den på ett tydligt sätt behandlar frågan om social adekvans. Därefter kommer frågan om sex som självskadebeteende att belysas, för att undersöka hur ett sådant beteende kan påverka bedömningen beträffande ansvarsfrihet. Här kommer materialet delvis att bygga på olika organisationer och personers syn på frågan, vilket inte ger en helt rättvisande bild. Därför kompletteras dessa uppgifter även med information från ungdomsstyrelsens utredning *Se mig*¹⁴. För att behandla ansvarsfriheten ur ytterligare ett perspektiv, kommer ett antal rättsfall, som belyser hur ansvarsfriheten påverkar den vardagliga situationen, att behandlas. Kapitlet avslutas sedan med en analys av de beskrivna delarna. Här kommer fokus att ligga på vilka förutsättningar som ligger till grund för att en handling ska uppfattas som socialadekvat och vilka handlingar det är möjligt att samtycka till. En rättsdogmatisk metod användes vid behandling av idrottsvåldet och en deskriptiv metod vid behandlingen av sex som självskadebeteende. Rättsfallen, som behandlas i den tredje delen, är valda genom en kvalitativ metod, för att belysa hur våld och ansvarsfrihet behandlas i vardagliga

¹³ Denscombe, Martyn, Forskningshandboken, 2009, Studentlitteratur AB, Lund, s.307-309.

¹⁴ Ungdomsstyrelsen 2009:9, *Se mig* – unga om sex och internet, s.398-399

situationer. Rättsfallen därefter valts utifrån den argumentation HD och HovR för kring våld och ansvarsfrihet. Även här belyses samma källor som beskrevs under kapitel fyra och även här valdes de rättsfall som bäst belyste de kriterier som ställdes upp.

I det sjätte kapitlet kommer fokus att ligga på att fastställa vad förespråkare och bedömare har för inställning till BDSM och hur de ställer sig till de handlingar som utfördes i domen från Hovrätten över Skåne och Blekinge, mål nr. B 2802-10. Undersökningen kommer att bestå av intervjuer. Valen av intervjupersoner kommer att utföras via kvalitativa urval där syftet har varit att få en stor och verklighetsreflekterande bredd. Intervjuerna kommer att ske på ett semistrukturerat sätt, där intervjupersonen kommer att få svara på vissa förberedda frågor och därefter prata fritt kring dessa frågor. Frågorna finns även bifogade i bilaga A. Intervjupersonerna kommer efter intervjun att få möjlighet att läsa igenom intervjun för att den på ett så klart sätt som möjligt ska återspegla intervjupersonens åsikter.¹⁵ Skillnaden kommer vara att dessa frågor är lite mer riktade. Kapitlet kommer därefter avslutas med en analys, där de olika personernas argument belyses och värderas.

Sammanfattningsvis kommer allt material att bindas samman i det avslutande kapitlet, för att analysera och besvara de frågeställningar som ställts inledningsvis.

1.6 Rättsläget

Efter att ha undersökt litteratur och doktrin på området, kunde det ganska snabbt klarläggas att området var tämligen obehandlat. Frågan om BDSM-utövning kunde falla in under social adekvans har exempelvis inte tidigare behandlats på ett utförligt sätt. Delades frågan istället upp kunde frågan om social adekvans undersökas. Beträffande rättsläget för social adekvans fanns det ett antal olika rättsfall prövade och även ett antal texter från både artiklar och doktrin. Gällande frågan om hur mycket våld det går att samtycka till vid en BDSM-situation, var dessvärre även denna fråga ringa behandlad. Denna fråga var endast behandlad utifrån generella antagande om vad det är möjligt att samtycka till. Detta kunde studeras då samtycke, som enskilt begrepp, behandlades i ett antal artiklar, rättsfall och doktrin. Dock är området inte helt utforskat. Från Stockholms universitet finns ett examensarbete som behandlar frågan om våld och BDSM, samt den dom från Hovrätten över Skåne och Blekinge, mål nr. B 2802-10, som nämndes i inledningen. Uppsatsen från Stockholm riktar dock endast in sig på hur domstolarna belyser problematiken, utan att beröra områden som påverkar bedömningen. Utöver dessa två informationskällor har frågan, hur rättsläget för tillfället ser ut, varit relativt obehandlad och har istället lett till en större diskussion i icke juridiska artiklar och internetforum. Mot denna bakgrund får en utredning på området anses efterfrågad.

¹⁵ Ryen, Anne, Kvalitativ intervju, 2004, Liber AB, Malmö, s.44-46 och 55-56.

2 BDSM

För att återknyta till det avgörande som beskrevs i det inledande kapitlet, kan det där utläsas vad den tilltalade ansåg begreppet BDSM betydde och omfattade. Han hänvisade där till tidigare erfarenheter och pratade om det rollspel som utspelade sig mellan deltagarna i det uppkomna BDSM-rollspelet. När han pratade om BDSM, var han väldigt noga med att poängtera att det var ett rollspel det handlade om och att det som utspelades inte skulle vara ”på riktigt”, utan skulle vara en del av rollspelet. Den tilltalade fortsatte med att medge nästintill alla handlingar som åklagaren anklagat honom för. Han medgav att han piskat målsägande med både en linjal och en rotting. Vid utövandet hade han även använt sig av krokodilklämmor. Alla dessa hjälpmedel hade tillsammans med andra fysiska handlingar orsakat målsägandens blåmärken och andra lättare skador. Enligt den tilltalade var utvecklingen av blåmärken något som kunde anses vara positivt för den utsatte i ett BDSM-förhållande.¹⁶

Det var på detta sätt som den tilltalade förklarade innebörden av BDSM i tingsrätten. Som nämndes medgav han nästan alla handlingar som utförts under BDSM rollspelet. Men vad är egentligen BDSM och vad står det för? Handlar det enbart om våld eller om ett sätt att leva och vara?

2.1 Vad är BDSM?

BDSM står för bondage/disciplin, dominans/submission och sadomasochism och kommer att förtydligas vidare i detta kapitel. De olika grenar av sexualiteten är ofta kopplade till någon form av maktutövning där en av parterna styr den andra på olika sätt. Utövning ska dessutom ske frivilligt, då det är en av grunderna för att kunna utöva BDSM.¹⁷ Det är även på detta sätt som BDSM skiljer sig från våldtäkt, där ett av rekvisiten är att handlingarna har utförts under tvång.¹⁸

Beträffande det diskrimineringsskydd som finns i den svenska lagen, saknar BDSM-utövarna här skydd. I propositionen till den nya diskrimineringslagen behandlade utredningen frågan om vilka läggningar som skulle omfattas. Där framkom att det endast var homo-, bi- och heterosexualitet som skulle omfattas av begreppet sexuell läggning. Andra, som utredningen uttryckte det, ”beteende” skulle istället falla in under begreppen sexuellt beteende och variation. De ”beteende” som faller utanför begreppet sexuell läggning saknar därför skydd mot diskriminering.¹⁹

¹⁶ Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10 (Malmö tingsrätt mål nr. B 326-10 s.4-5) s.12-13.

¹⁷ BDSM & Fetischism. Så funkar det, RFSU Stockholms sexualpolitiska BDSM- och fetischismgrupp, 2008, Stockholm, s.2.

¹⁸ 6 kap 1§ 1 men. BrB.

¹⁹ Prop. 2007/08:95, s.124-125.

2.1.1 Bondage/Disciplin

Bondage är en sexualitet där en persons förmåga att röra eller bestämma över sig själv hindras. Detta görs för att uppnå tillfredsställelse genom att överlämna makten över den egna kroppen till en annan människa. Bondage kan utövas både mentalt och fysiskt. Vid den mentala utövningen sker kontrollen genom olika order eller genom att kontrollera sin partners sinnesintryck med olika hjälpmedel. Vid den fysiska utövningen hindras partnern från att röra sig. Vanligen används rep, tvångströja eller något liknande.²⁰

Disciplin är en utövning som går ut på att lyda sin partner. Vid utövningen av denna sexualitet handlar det om styrningen, där den som styrs blir belönad eller bestraffad beroende på hur väl personen sköter sig. Denna utövning ska ge tillfredsställelse genom att bli styrd och att lämna över sin tilltro till en annan människa eller att ha fullständig kontroll över en annan människa.²¹

2.1.2 Dominans/Submission

Dominans är en annan gren inom BDSM där den ena parten har kontroll över vad som händer. Sättet att dominera kan vara allt från att få den andra parten att tilltala den dominante med en viss titel, till fysiska handlingar som att hålla fast någon under ett samlag. Även vid denna typ av sexualitet handlar det om kontroll och att styra en annan part. Dock ska det framgå att allt bygger på samförstånd mellan de olika parterna.²²

Submission eller undergivenhet är en motsats till dominansrollen och är en gren inom BDSM där personen vill hamna i en position av undergivelse. Det kan till exempel åskådliggöras genom att den undergivne använder en speciell titel till den dominerande partnern. Även i denna utövning handlar det om att söka tillfredsställelse genom att någon annan dominerar eller genom att behaga sin partners vilja.²³

2.1.3 Sadomasochism

Sadomasochism beskrivs i Nationalencyklopedin som ”ett förhållande där två eller flera personer vill förnedra och tvinga varandra eller vill bli förnedrade och lyda”²⁴. RFSU beskriver sadomasochism som ”ett annat ord för att tända på och njuta av att ge eller ta emot smärta i sexuella sammanhang.”²⁵. De två olika citaten beskriver hur tvång och smärta blir en del av tillfredsställelsen. Detta kan ses mot att sadomasochism ofta förknippas med någon slags psykisk sjukdom, där den som utdelar smärtan

²⁰ BDSM & Fetischism. Så funkar det, s. 6.

²¹ Ibid., s. 9.

²² Ibid., s. 10.

²³ Ibid., s. 12

²⁴ <http://www.ne.se/enkel/sado-masochism> 2012-02-03 kl.12:28.

²⁵ BDSM & Fetischism. Så funkar det, s. 14.

ofta njuter medan personen som tar emot de olika slagen gör det av ren ovilja och bara lider. Detta är ett felaktigt antagande då partnern, som tar emot smärta, ofta njuter lika mycket som personen som delar ut smärta.²⁶ Hur det sadomasochistiska utspelas beror till stor del på dem som deltar. I många fall är det som ska hända planerat i förväg, vilket leder till att båda parterna är medvetna om vad som ska ske.²⁷ Självklart sker inte allting precis som det planerats, men båda parterna ska vara medvetna om vad det är som de ger sig in på.²⁸

Som beskrevs i stycket ovan, drar ofta många parallellen till någon mental sjukdom när de tänker på ordet sadomasochism. En av de första människorna att undersöka detta beteende psykologiskt var Sigmund Freud. Freud undersökte sadomasochismen under en 20 års period där han förklarade beteendet som patologiskt. Freud kom fram till att sadism växte fram hos personer som ett sätt att dominera sexuellt. Beträffande den masochistiska delen uttalade Freud, att viljan att bli utsatt för sadistiska handlingar bottnar i skuld känslor av sin egna dominerande natur.²⁹

Sadomasochism förknippades under en lång period med psykisk åkomma och det var inte förrän på 1980-talet som sadomasochism avlägsnades som psykisk sjukdom i USA. I Sverige tog denna utveckling längre tid. 2008 skickade folkpartisten Christer Winbäck in en motion till Riksdagen, där han föreslog att sadomasochism skulle plockas bort som psykisk sjukdom hos Socialstyrelsen. Han hänvisade även till en undersökning som gjordes i Australien, där det visades att 1,8 procent av den sexuellt aktiva befolkningen hade utövat någon form av BDSM det senaste året.³⁰ Denna motion röstades ner med hänvisning till att motionen redan tar upp ett ämne som är under behandling.³¹ Senare samma år kom Socialstyrelsen med information att sadomasochism skulle avlägsnas från Socialstyrelsens lista över psykiska sjukdomar.³² Beskedet var efterlängtat av RFSU, som har kämpat med att få bort klassificeringen.³³

2.2 Regler och säkerhet

Inom BDSM är kommunikation och säkerhet av stor vikt. Därför har det utvecklats olika säkerhetsord för att öka säkerheten i utövandet. Detta för att ytterligare förstärka säkerheten, så att ingen utsätts för något de inte vill göra.³⁴ Beträffande vilka säkerhetsord som används, har det utvecklats olika

²⁶ Goode, E., & Vail, D. A, S&M: An Introduction. I E. Goode & D. A. Vail (Red), Extreme Deviances, 2008, London: Pine Forge Press, s.202-207.

²⁷ BDSM & Fetischism. Så funkar det s. 18.

²⁸ Goode, E., & Vail, D. A, 2008, s.202-207.

²⁹ Apostolides, M, The Pleasure of Pain. I E. Goode & D. A. Vail (Red), Extreme Deviances, 2008, London: Pine Forge Press, s.207-212.

³⁰ Motion 2008/09:So329.

³¹ Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU13.

³² Klassifikationer: Information från socialstyrelsen Nr 21 artikel nr 2008-126-63.

³³ <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Sexteknik-och-praktik/BDSM/RFSU-valkomnar-Socialstyrelsens-beslut--att-inte-klassa-BDSM-som-sjukdom/> 2012-02-03 kl.16.40.

³⁴ BDSM & Fetischism. Så funkar det s. 18.

ord och kombinationer av ord för att svara mot de olika behov som finns. RFSU hänvisar, i sin broschyr *BDSM & Fetischism. Så funkar det*, till en metod där färgerna på ett trafikljus används för att förklara sin vilja. I detta exempel betyder ordet grönt att allting är bra och att det bara är att fortsätta. Gult betyder att något inte känns helt rätt eller att personen behöver avbryta för att återhämta sig. Ordet rött betyder slutligen att handlingarna behöver avbrytas omgående.³⁵

En annan internetsida för BDSM hänvisar till orden "time out" när den som utsätts för den fysiska smärtan behöver en paus och "red alert" används för att tala om att det som händer måste avbrytas på en gång. Även denna internetsida påpekar vikten av att parterna redan innan de börjar, pratat om vad som kommer att hända och hur de ska kunna förmedla sina tankar så att ingen ska behöva utsättas för något de inte vill.³⁶

Vid en genomgång av de olika sätten för att upprätthålla en hög säkerhet märks att det finns många olika sätt att göra det på. Det visar även att utövarna är noga med att det ska vara helt frivilligt och utan att någon utsätts för något de inte vill göra. Vikten av en hög säkerhet får betydelse i det hänseende, att när handlingarna övergår från att vara frivilliga till att utövas med tvång börjar det helt frivilliga i BDSM-situationen röra sig mot en situation där det istället handlar om misshandel eller våldtäkt.

³⁵ BDSM & Fetischism. Så funkar det, s. 18.

³⁶ <http://www.subcult.org/kf/bdsm.html#safe> 2012-02-03 kl 16.30.

3 Rättsliga grunder

I BrB 3 kap.1§ beskrivs misshandel enligt följande:

Den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd, döms för misshandel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. SFS 1998:393

I mål 2802-10, från Hovrätten över Skåne och Blekinge, medgav den tilltalade till handlingar som HovR tolkade motsvara normalgraden av misshandel. Detta tyder på att den tilltalade ska dömas för misshandel, vilket även förstärks av 1 kap. 2§ 1st BrB uttryck, att "(e)n gärning skall, om inte annat är särskilt föreskrivet, anses som brott endast då den begås uppsåtligt". Trots detta uttryckte den tilltalade att han ska frikännas från misstankarna om misshandel, grundat på samtycke från målsägande.³⁷ Detta uttalande kan anses förvånande när det ställs emot 1 kap. 2§ 1st BrB. Samtidigt får det anses anmärkningsvärt att straffa en person som utfört en handling som skett med tillåtelse av målsäganden. Utifrån ovanstående information, presenteras här efter på vilka rättsliga grunder en utvidgad våldsutövning kan legitimeras.

3.1 Kriminalisering och ansvarsfrihet

För att den tilltalade ska kunna dömas för sina handlingar, måste de utförda handlingarna vara kriminaliserade, vilket misshandel är. Beträffande kraven för när en handling ska kriminaliseras, anser Asp m.fl. att kriminalisering endast kan ske om det föreligger någon form av skyddsintresse. Asp m.fl. beskriver att skyddsintressen är de intressen och värden som den specifika lagen försöker skydda. De lyfter även fram vikten av att kriminaliseringarna i strafflagen ska ta sikte på "de mest förkastliga gärningarna", där brott mot liv och hälsa bland annat nämns. Beträffande kriminalisering av andra handlingar, ska det ske med försiktighet och endast då ett problem inte kan lösas på något annat vis. En annan aspekt, med kriminaliseringen, är att skydda situationer där personer, organisationer eller grupper kan ta skada. Till dessa uttalanden tillägger Asp m.fl., att lagstiftningen inte har till uppgift att skydda den enskilde från handlingar som kan anses dåliga för denne. Dock tillägger de att lagstiftning av detta slag kan vara motiverat om riskerna kan sänkas väsentligt och att det medföljande tvånget inte blir av särskilt ingripande karaktär där lagen om krav på bilbälte kan exemplifieras.³⁸

Antagandet om skyddsintresse stärks även av att lagstiftaren uttalat att kriminalisering som lösning, kräver försiktighet och att kriminaliseringen

³⁷ Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10 s.2-4.

³⁸ Asp, Petter, m.fl., 2010, s. 55-58.

inte alltid är den mest slagkraftiga lösningen på uppkomna problem. Istället skriver lagstiftaren att brottsbekämpningens resurser bör fokuseras på handlingar som inte kan motverkas på annat vis.³⁹

Beträffande den tilltalades argument om samtycke, har det utvecklats ett antal ansvarsfrihetsregler som gör det möjligt att göra avsteg från ovan beskrivna kriminaliseringar. I utredningen *Frihet från ansvar*⁴⁰ beskrivs behovet av ett förebehåll mot en direkt tillämpning av paragraferna, då detta vid vissa tillfällen skulle motverka lagens skyddsintresse. Detta har lett till att det utvecklats ett antal förbehåll eller ansvarsfrihetsregler, som gjort det möjligt att använda lagen på ett mer syftningsenligt sätt. Dessa ansvarsfrihetsregler är till största del placerade i BrB 24 kap., men kan även finnas på andra ställen i BrB och i andra lagar. Ansvarsfrihetsregler kan vara objektiva eller subjektiva till sin utformning. De objektiva medför att den tilltalade själv inte behöver vara medveten om att han eller hon utför en handling med ansvarsbefriande verkan för att reglerna ska kunna appliceras. De subjektiva medför istället att personen på något sätt ska haft svårigheter att besinna sig vid utförandet av handlingen, eller inte varit medveten om dem. Här kan nödvärnsexcess nämnas som exempel.⁴¹

Ovanstående information kan jämföras med den kritik som Asp m.fl. framfört beträffande brottsbegreppet i 1 kap 1§ BrB. De anser att uttrycket att det endast behövs ett straff för att brottsbegreppet ska vara uppfyllt, är otillräckligt. Istället menar de att det måste finnas fler delar av brottsbegreppet. De utgår istället från en uppdelning av brottsbegreppet i två delar, där gärningsrekvisit och ansvarsrekvisit är var sin del. Ansvarsfrihetsreglerna anses i detta fall som en del av gärningsrekvisitet, vilket leder till att det även behandlas som en del av brottsbegreppet.⁴² Detta sätt att behandla ansvarsfrihet svarar även bättre mot beskrivningen som gjordes i Hovrätten över Skåne och Blekinge, mål nr. B 2802-10, och visar samtidigt på hur den tilltalade kan anse sig själv oskyldig trots att han medgett de faktiska omständigheterna.

3.2 Samtycke

Den 1 juli 1994 infördes samtycke som ansvarsfrihetsgrund i den svenska lagstiftningen. Samtycke, som ansvarsfrihetsgrund, bygger på det gamla romersk-rättsliga uttrycket *Volenti non fit iniura*. Uttrycket beskriver att en person inte ska straffas om den straffbara handlingen skett med samtycke från målsägande, samt att staten inte har något skyddsintresse av en person som samtycker till en förbjuden handling. Meningen med införandet av samtycke som ansvarsfrihetsgrund, var att kodifiera den oskrivna undantagsregel som tidigare praktiserats utan stöd i lag.⁴³

³⁹ Prop. 1994/95:23, s.52.

⁴⁰ SOU 1988:7.

⁴¹ Ibid., s.39-40.

⁴² Asp, Petter m.fl., 2010, s. 33-34.

⁴³ SOU 1988:7, s.99 och Asp, Petter m.fl., 2010, s. 247-248.

3.2.1 Krav på giltigt samtycke

Ansvarsbefrielse inträder dock inte automatiskt bara för att det förelegat ett samtycke från målsäganden. Det förutsätter även att ett antal rekvisit är uppfyllda. Först ska det viktigaste av dessa krav belysas. Det är att personen ifråga råder över den rättssfär som samtycket omfattar. På samma sätt som vuxna råder över hela sin rättssfär, äger även underåriga vissa rättigheter att förfoga över sin egen rättssfär. Möjligheten för den underårige att lämna samtycke inskränks olika beroende på den underåriges mognad, samt av vårdnadshavarnas behörighet.⁴⁴ För det andra måste den som lämnar samtycket förstå innebörden av vad som avses med samtycket. Detta betyder likväl inte att personer med olika mentala sjukdomar eller låg ålder inte kan lämna ett samtycke. I dessa situationer är det istället samtyckets inverkan kopplad till personens mognad och förståelse som får avgöra om personen ifråga kan lämna ett giltigt samtycke. I detta läge kan det utläsas att desto större inskränkningen är av den egna sfären, desto större är kraven på att personen i fråga uppnått tillräcklig mognad och insikt. Detta kan illustreras med lagen om våldtäkt mot barn som beskriver att en person under 15 år inte kan samtycka till sexuella handlingar, då det inte anses att de uppnått tillräcklig mognad.⁴⁵ För det tredje måste samtycket vara frivilligt. Detta leder till att handlingar som utövats under tvång eller liknande inte kan leda till ansvarsfrihet. Samtycke som godkänts på dessa grunder hade underminerat hela syftet och tanken med samtycke som ansvarsfrihetsgrund. Personen som lämnar samtycke måste även vara medveten om under vilka förutsättningar som samtycket ges. Skulle förutsättningarna inte stämma överens med de verkliga förutsättningarna har samtycket lämnats på felaktiga grunder och är i och med detta ogiltigt. Avslutningsvis ska även påpekas att samtycket måste vara uppriktigt menat. Samtycke som ges på skämt eller liknande är inte giltiga. De kan dessvärre skapa stora bevisproblem om den tilltalade var av uppfattningen att samtycket var allvarligt menat. Detta kan i sin tur leda till bristande uppsåt hos den tilltalade.⁴⁶

Beträffande tidpunkten för när samtycket lämnades, måste detta skett innan handlingen utförts. Detsamma gäller handlingar som utförs under en längre period. Vid detta tillfälle måste samtycket råda över hela den tidsperiod som handlingarna utspelar sig. Samtycke får dock aldrig meddelas i efterhand, utan måste alltid föreligga innan handlingarna utförs för att samtycket ska kunna anses giltigt.⁴⁷

Det vanligaste sättet att lämna ett samtycke är att genom att muntligen uttrycka sin vilja att delta i handlingen. Samtycke kan utöver muntligt även ges tyst, vilket då uttrycks på andra sätt än genom ord. Som nämndes vid

⁴⁴ SOU 1988:7, s.105, Asp, Petter m.fl., 2010, s. 251 och Holmquist, m.fl., Brottsbalken en kommentar, Del II (13-24 kap), Brotten mot allmänheten och staten m.m. 6u, Norstedts juridik, 2009, Stockholm, s.24:60-61.

⁴⁵ Ibid., s.106, s. 252 och s.24:61.

⁴⁶ Ibid., s.106, s. 252 och s.24:61.

⁴⁷ Ibid., s.106-107, s. 252 och s.24:62.

uttalandena om att samtyckena måste vara allvarligt menade, visar även ett tyst medgivande på svåra bevissvårigheter om det skulle uppstå en rättslig situation i efterhand.⁴⁸

I propositionen, som ledde fram till införandet av samtycke som ansvarsfrihetsgrund, diskuterades frågan om hur de skulle ställa sig till frågan om hypotetiskt samtycke. I propositionen framkom att nästan alla instanser avstyrkte förslaget om hypotetiskt samtycke. Regeringen uttalade dessutom att det hypotetiska samtycket skulle kunna leda till att samhället ansåg att skyddet, som strafflagstiftningen medför, skulle minska med införandet.⁴⁹

3.2.2 Samtyckets omfattning

Enbart uppkomsten av ett giltigt samtycke leder inte per automatik till att allt som en person samtycker till anses vara ansvarsbefriande. Lagen ställer i detta fall även upp vissa gränser på hur långt ett samtycke kan sträcka sig. Till att börja med kan konstateras att det aldrig går att samtycka till uppsåtligt dödande. Detta var något som nästan alla remissinstanser poängterade i sina remissvar till utredningen *Frihet från ansvar*.⁵⁰

I propositionen uttrycktes att samtyckesregeln kommer att få en stor betydelse vid tolkning av de olika misshandelsbrotten. Misshandelsbrotten är av olika grader vilket även leder till övervägning om hur långt samtycket kan sträcka sig mellan dessa olika grader. Propositionen fastställde att det åtminstone går att samtycka till ringa misshandel. Beträffande normalgraden av misshandel är utgångspunkten att skadan och smärtan är så allvarlig att det inte går att samtycka. Dock tillägger propositionen att om handlingar, som klassas som normalgraden av misshandel, ska accepteras måste det föreligga ett godtagbart syfte med handlingen.⁵¹ Ivar Agge belyser även han vikten av att se till handlingens syfte och ändamål, när handlingen ska bedömas. Han lyfter i detta läge fram att handlingen måste värderas på ett så objektivt sätt som möjligt, då ett lämnat samtycke ej kan ignoreras.⁵² Beträffande grov misshandel är det en situation som aldrig kan leda till ansvarsfrihet med hänvisning till lagen om samtycke. Det ska dock understrykas att om samtycket inte skulle leda till ansvarsfrihet, kan samtycket istället få en straffnedsättande verkan.⁵³

Införandet av samtycke, som ansvarsfrihetsgrund, var dessutom en kodifiering av vad som redan gällt utan kodifiering. Det som tidigare hade gällt hänför sig till strafflagens 14 kap 10,12-13§§, som byggde på effekten

⁴⁸ SOU 1988:7, s.107-108, Asp, Petter m.fl., 2010, s. 249 och Holmquist, m.fl., 2009, s.24:62.

⁴⁹ Prop. 1993/94:130 s.37 och 42.

⁵⁰ Ibid., s.39.

⁵¹ Ibid., s.38-39.

⁵² Agge, Ivar. Straffrättens allmänna del – tredje häftet, 1964, P.A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm, s.390.

⁵³ Prop. 1993/94:130 s.38-39.

av skadan och möjligheten att samtycka till skador som omfattades av 13§. Vid införandet av brottsbalken pekade doktrinen på att dessa regler inte kunde läggas till grund. Detta då brottsbalken tog sikte på samtliga omständigheter istället för enbart på effekten, som lagarna i strafflagen gjorde. Utredningen uttryckte i sin tur att de gamla principerna dock bör ligga till grund för värdering av skadorna, då meningen med införandet av samtycke som ansvarsfrihetsgrund förmodligen inte var att förändra rättsläget. Här höll utredningen fast vid att de gamla principerna fortfarande skulle kunna användas för att värdera skadans art. Utifrån rättsfallen NJA 1947 s.328, NJA 1921 s.387 och NJA 1899 s.106 anförde utredningen att handlingar som en utslagen framtand, en lättare hjärnskakning efter ett slag mot huvudet med en ölfaska, och käppslag på kroppen ska anses som handlingar som kan vara möjliga att samtycka till, då dessa handlingar omfattades av 14 kap. 13§ strafflagen. Därefter tillade utredningen att syftet med handlingen ska lyftas fram och visas särskild hänsyn vid bedömningen.⁵⁴

Ivar Strahl har också uttalat att det har betydelse vilket innehåll samtycket har. Han exemplifierar det genom en situation där en person går med på att slåss mot en annan person. Personen i fråga kanske då inte går med på att personen han slåss mot gör det med den kraft som han gör. ”Att den samtyckande samtyckt till att utsätta sig för en risk behöver inte betyda, att han samtyckt till riskens förverkligande.”⁵⁵

3.3 Social adekvans

Samtidigt som propositionen föreslog en kodifiering av samtycke, insåg de samtidigt att lagen kommer att ha vissa begränsningar. Beträffande operationer och idrott kommer samtyckesregeln inte att kunna omfatta de berörda områdena. Detta får konsekvensen att dessa områden vid vissa tillfällen uppfyller gränsen för svårare misshandel än det lagen om samtycke tillåter. För ishockey blir samtyckesregleringen inte tillräckligt för att legitimera sporten, då delar av hur sporten utförs passerar gränsen för vad samtyckesregeln kan omfatta.⁵⁶ Propositionen uttrycker att det vid dessa tillfällen måste finnas andra utgångspunkter som ger möjligheter att godkänna beskrivna handlingar.⁵⁷

Asp m.fl. uttrycker att social adekvans är ett samlingsbegrepp för de oskrivna undantagsregler som finns. De beskriver att begreppet social adekvans delvis fungerar som en ”slasktratt”. Denna ”slasktratt” gör det möjligt för de svenska domstolarna att bedöma situationer som godtagbara utan stöd i någon av de fastställda ansvarsfrihetsgrunder som finns lagstadgade. Det ska även lyftas fram att Asp m.fl. använder social adekvans

⁵⁴ SOU 1988:7, s.99-100.

⁵⁵ Strahl, Ivar., Allmän straffrätt i vad angår brott, 1976, Studentlitteratur AB, Lund s.380.

⁵⁶ Prop. 1993/94:130, s.40-41.

⁵⁷ Ibid., s.43-44.

som en juridisk slutsats, vilket medför att det inte kan ses som ett argument.⁵⁸

Vid idrottsutövande har social adekvans stor betydelse, då vissa idrotter har handlingar som motsvaras av normalgraden av misshandel i det reglerade spelet.⁵⁹ Asp m.fl. uttrycker att den som deltar i idrotter av olika slag har samtyckt till den våldsutövning som idrotten godkänner enligt idrottens regler. Dessutom uttrycker de att, "(v)id en våldsgärning, som är otillåten enligt "spelets regler", men inte strider mot "spelets idé", behöver inte den som utsätts för våldet samtyckt därtill". De exemplifierar situationen med en fotbollsspelare som uppsåtligt blir tacklad av motståndaren så att domaren blåser frispark. De anser att denna sorts tackling i sin tur inte ska leda till att spelaren blir straffrättsligt ansvarig, enbart för att tacklingen orsakade skada av övergående karaktär.⁶⁰

Utredningen framför, precis som Ivar Strahl⁶¹, att utövarnas lämnade samtycke inte alltid stämmer överens med de skador som de utsätter sig för. Till följd av att samhället accepterar att idrotterna utövas, godkänns även de skador som uppkommer i samband med idrotten. Dock kan social adekvans inte användas som ansvarsfrihetsgrund för alla handlingar som utförs inom idrotten. Grova överträdelser av reglerna kan alltid leda till straffansvar.⁶² Detta kan även jämföras med uttalandet från Asp m.fl., som utvidgar ansvarsfriheten till handlingar som kan omfattas av "spelets idé".⁶³

⁵⁸ Asp, Petter, m.fl., 2010, s. 287.

⁵⁹ Prop. 1993/94:130, s.40-41.

⁶⁰ Asp, Petter m.fl., 2010, s. 287-288.

⁶¹ Strahl, Ivar, 1976, s.380.

⁶² SOU 1988:7, s.137.

⁶³ Asp, Petter, m.fl., 2010, s. 287.

4 Rättsfallsavgörande rörande BDSM och våldssex

Domstolarna har i ett flertal rättsfall ställts inför frågan vilken betydelse våld har vid utövande av sexuella handlingar. Denna problematik är inte ovanlig, men däremot är det ovanligt att domstolarna utreder hur mycket våld det egentligen går att samtycka till vid utövande av sexuella handlingar och BDSM. Nedan kommer läsaren att presenteras för ett antal olika rättsfall som belyser domstolarnas bedömningar och hantering av våld vid sexuellt utövande. Vid genomgången av rättsfall kommer även ett brittiskt rättsfall att belysas för att ta upp en situation som sträcker sig längre än vad de svenska rättsfallen har behandlat. Fokus kommer att ligga på domstolarnas värderingar av de utförda våldshandlingarna och kommer att avslutas med en diskussion om vad det går att utläsa ur rättsfallen.

4.1 Hovrätten över Skåne och Blekingen mål nr. B 2802-10 "BDSM – målet"

I refererade rättsfall anklagades gärningsmannen (härefter J.O.) för att ha misshandlat målsägande (härefter E.H.) i samband med utövandet av BDSM. J.O. var 32 år vid tillfället och E.H. var 16,5 år. Åklagaren anförde att J.O. bland annat slagit E.H. med en rotting och linjal på blygdben, lår och rumpa. Åklagaren fortsatte med att J.O. tvingat E.H. att sätta fast två krokodilklämmor, som var fastsatta i väggen med ett snöre, på hennes bröstvårtor. Efter att J.O. satt fast krokodilklämmorna, ska han tvingat henne att backa så långt att klämmorna rev märken i hennes bröstvårtor. J.O. medgav allt utom hur åklagaren menade att situationen med krokodilklämmorna utspelade sig. Dock ansåg han sig själv inte skyldig, då E.H. hade uttalat ett samtycke till alla de utförda handlingarna. J.O. anförde att han själv utövat BDSM under många år och att han har stor erfarenhet av hur BDSM-utövande bör gå till för att det ska vara på ett så säkert sätt som möjligt. Tilläggas ska att E.H. inte medverkade under rättegången i tingsrätten.

TR inledde med att konstatera att samtycke som ansvarsfrihetsgrund finns i 24 kap. 7 § BrB och att gärningar som utförs med samtycke endast kan anses som en brottslig gärning om, ”med hänsyn till den skada, kränkning eller fara som den medför, dess syfte och övriga omständigheter är oförsvarliga”⁶⁴. Vidare anförde TR att förarbetena till 24 kap. 7§ BrB ger uttryck för möjligheten att samtycka till handlingar upp till normalgraden av misshandel. Dock ska det i dessa fall finnas omständigheter som talar för ett frikännande. Beträffande grov misshandel uttalade TR att förarbetena inte ger speciellt stora möjligheter till ansvarsfrihet.

⁶⁴ Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10(Malmö tingsrätt mål nr. B 326-10, s.11-12)s.19-20.

TR fortsatte med att bedöma vilken grad av misshandel som E.H. hade utsatts för. De inledde här med att analysera åklagarens påstående om att handlingarna ska anses vara grova på grund av att E.H. har ett självskadebeteende och därför utsatt sig för de utförda handlingarna. Detta hade åklagaren endast bevisat genom att hänvisa till sin egen erfarenhet. TR uttalade då att åklagarens erfarenhet inte var ”allmänt veterlig kunskap”⁶⁵ som visar på att självskadebeteende leder till att personer använder sex för att underhålla detta beteende. Vidare anförde de att det inte framkommit något i rättsfallen som pekade på att J.O. skulle ha utnyttjat E.H:s självskadebeteende.

Gällande det tidsomfång och de handlingar som utövades under BDSM-utövningen, framhöll TR att handlingarna hade utförts med pauser och att J.O. och E.H. diskuterat vad som skulle hända och även använt sig av stoppord. Det hade även framkommit att hon hade kunnat lämna situationen precis när hon ville. Gällande de skador som uppstod, konstaterade TR att piskningarna lett till blåmärken på rumpa, lår och blygdben av olika svårighetsgrad, men att skadorna sammantaget fick bedömas som lindriga. Målsägandebiträdets vittnesmål om att E.H:s skador var mer än lindriga, satte TR låg trovärdighet till. Detta baserades på att E.H. ljög för sitt målsägandebiträde om vad som hade hänt vid deras första möte, samt att målsägandebiträdet efterfrågat en betydande summa i skadestånd för sin klients räkning.

Beträffande flickans ålder konstaterade TR att flickan, i sina kontakter med J.O., utgett sig för att vara 18 år. Det kunde likaså inte påvisas att J.O. på något sätt skulle ha misstänka att E.H. bara var 16,5 år. TR anförde till detta, att E.H. ändå hade uppnått en ålder där hon kunnat samtycka till sexuella handlingar. TR anmärkte, i samband med åldersfrågan, att de likaså inte kunde värdera E.H:s mognad, då hon inte medverkat i TR. Vid en sammanfattad bedömning av misshandeln ansåg TR att handlingarna inte kunde klassas som grov misshandel, utan skulle hänföras till normalgraden av misshandel. Mot bakgrund av ovan angivet, gick TR därefter in på bedömningen av samtyckets giltighet.

I samband med värderingen av E.H:s samtycke, anförde TR att ”(e)n utgångspunkt för regleringen av samtycke som ansvarsfrihetsgrund är att en individ, så länge vissa förutsättningar är uppfyllda, själv måste ha rätt att bestämma över sin person och att denna självbestämmanderätt inte utan vägande skäl bör begränsas av samhället”⁶⁶. TR värderade därefter samtyckets giltighet på att E.H. hade uppnått en ålder där hon kunde avge ett giltigt samtycke för sexuella handlingar och att hon visste vad hon utsatte sig för, med hänvisningen till hennes tidigare BDSM erfarenheter. Vid en samlad bedömning av dessa argument ogillade TR åtalet mot J.O. med

⁶⁵ Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10(Malmö tingsrätt mål nr. B 326-10, s.13)s.21.

⁶⁶ Ibid. (s.16)s.24.

hänvisning till att samtycket varit frivilligt och att J.O:s handling inte kunde klassas som oförsvarliga.

I HovR medverkade E.H. och uttalade sig om vad som hade hänt. I HovR ändrade även åklagaren sin inställning beträffande det givna samtycket. HovR fastställde att E.H:s historia, om de ändrade förhållandena, inte kunde ges någon större tilltro med hänvisning till den befintliga bevisningen och vad som framkommit i TR. Utifrån detta konstaterande utgick HovR från att det förekommit ett giltigt samtycke. De gick därpå vidare till frågan om samtyckets giltighet. HovR ställde sig även här bakom TR:s bedömning och tillade att det inte bara är graden av misshandel som avgör om det föreligger ett giltigt samtycke. De hänvisade även till att det är handlingarnas försvarlighet som ska bedömas. Då J.O. endast försökt tillfredsställa E.H:s egna önskningar, kunde de utförda handlingarna inte tolkas som oförsvarliga. Utifrån dessa argument lämnade även HovR åtalet utan bifall.

4.2 Hovrätten för västra Sverige mål nr. B 3687-11 "Ödehuset"

I detta rättsfall anklagades gärningsmannen (härefter M.B) för människorov och grov våldtäkt på målsägande (härefter A.A.). A.A., som tidigare haft viss erfarenhet av BDSM, svarade på en annons gällande BDSM och fick genom denna kontakt med M.B. De träffades ett antal gånger innan situationen som ledde till åtalet inträffade. Vid det första tillfället band och piskade M.B. A.A. på lår och magen. Även vid andra tillfället hade de uppgett att det förekom piskning. Beträffande de andra BDSM-handlingar som utförts gick historierna isär. Det kunde konstateras att det förekom BDSM-handlingar av skiftande fysiskt innehåll. Gällande händelsen, som ledde till åtal, hade parterna bestämt att M.B. skulle hämta A.A. och att hon vid upphämtandet skulle bära handbojor. Det kunde även klarläggas att de redan innan hade bestämt att de skulle utföra diverse handlingar. Dessutom medgav båda att de stannat vid Björkäng innan de hamnade i "Ödehuset". Utöver detta skiljde sig deras historier åt. M.B. vidhöll under hela rättegången att allt som skett hade skett med samtycke från A.A.

TR började med att fokusera på vems uppgifter som skulle ligga till grund. För klarlägga detta inledde TR med att behandla de handlingar som A.A. påstått skulle ha hänt i en lada, vid ett av stoppen. Vid detta tillfälle kunde A.A. återberätta specifika saker som fanns i denna lada. Detta lade TR stor vikt vid i sin bedömning. Senare medgav även M.B. att de kanske hade varit där. Beträffande A.A:s information om "Ödehuset" och de två stoppen på bensinstationerna, framhöll TR att även dessa iakttagelser visar på stor trovärdighet. Vissa av A.A:s uttalande hade dessutom kriminalteknikerna kunnat styrka i sin rapport. M.B:s uppgifter lämnade TR mindre trovärdighet till, då han inte kunnat besvara TR på tillfredsställande sätt och att han även ändrat sina uppgifter vid några tillfällen. Beträffande M.B:s trovärdighet anmärkte TR på att han ej kunnat förklara varför han gjort sig av med viss utrustning från "Ödehuset" på ett tillfredsställande sätt. Utifrån

dessa klargöranden fastställde domstolen att det var A.A:s uppgifter som skulle ligga till grund för domen.

A.A. hade uppgett, utöver det som tingsrätten klarlagt, att hon vid en rastplats i Björkäng blivit fastbunden vid ett bord. A.A. hade haft en ögonbindel på sig vid utförandet. M.B. hade därpå piskat henne. Vid detta tillfälle hade A.A. redan visat ett flertal gånger att hon ville avbryta det hela. När hon till slut började gråta tejpade M.B. för hennes mun. Efter det förde M.B. upp en analplugg i hennes rumpa, piskade henne och hällde stearin på henne. Hon visade hela tiden med kropp och rörelse att hon ville sluta. När M.B. därpå kände sig klar, körde M.B. henne vidare till en lada där han satte fast hennes ben med kedjor, hissade upp henne i en vinsch och piskade henne. Analpluggen satt fortfarande kvar i rumpan under hela händelseförloppet. Även under hela detta förlopp framförde hon sin vilja att sluta genom ord och rörelser. Efter denna händelse körde M.B. till ”Ödehuset” i Vrangelsro. I detta hus fästes hennes händer med kedjor på golvet och benen fästes i en hissanordning. I detta läge var A.A. naken. M.B. hissade därpå upp A.A:s ben i luften och piskade henne på både sköte, rumpa och lår. Han penetrerade även anal och vagina med olika föremål. Under hela förloppet, i huset och resan dit, hade A.A. försökt visa att hon ville avbryta genom rörelser, gråt och ord. Efter att kvarhållit henne över natten, frigav han henne från kedjorna och körde henne till en järnvägsstation. I anslutning till händelsen övervägde A.A. att göra en polisanmälan, men ansåg att på grund av att hon gått med på vissa saker och att hon inte kunde fastställa var hon varit, inte heller hade möjlighet att anmäla. Hon var rädd för att ingen skulle tro på henne.

Efter detta klarläggande framförde domstolen att A.A. vid ett flertal tillfällen visat och framfört sin vilja att avbryta det påbörjade scenariot. Då A.A:s agerande inte varit frivilligt, kan händelserna inte tolkas som försvarliga, även om det skulle innefattas i BDSM. Utifrån ovan anförda argument, ansåg TR att M.B. skulle dömas i enlighet med både åklagarens rubriceringar och straffanspråk. HovR gjorde även de i princip samma bedömning som TR och fastställde även de rubriceringar som TR gjorde.

4.3 Svea Hovrätt mål nr. B 6956-10 ”Polischefen”

I detta refererade rättsfall anklagades gärningsmannen (härefter G.L.) för att bland annat utfört våldtäkt, misshandel och köp av sexuell tjänst. Detta referat kommer att ta sikte på åtalpunkt fyra, där G.L. anklagades för våldtäkt av målsäganden (härefter G.G.). Situationen uppstod vid ett tillfälle när G.L. köpte sex av G.G. och H.H. G.L., G.G. och H.H., som också medverkade, bekräftade att det förekommit piskning av G.G. och att G.L. även spänt fast G.G:s ben och armar. Vid detta tillfälle hade H.H. hjälpt till med fastspänningen. Vidare framkom det att G.L. hade tagit strypgrepp på G.G. Beträffande styrkan i strypgreppet och örflen, som påstås ha utdelats, framkom det olika uppgifter.

TR började med att konstatera att G.G. och H.H. hade lämnat trovärdiga uppgifter. Därpå belyste TR örfilen och strypgreppet, som G.G. påstods blivit utsatt för. Gällande strypgreppet, konstaterade domstolen att alla parterna hade bekräftat denna händelse. Både G.G. och H.H. hade även bekräftat att G.G. drabbades av andnöd vid ett av tillfällena. Beträffande slaget hänvisade TR till andra uttalanden under rättegången, som bekräftade att G.L. vid andra tillfällen slagit och dominerat andra kvinnor. Utifrån dessa uttalanden ansåg TR att G.G:s uppgift om örfilen ansågs vara styrkt.

Efter dessa klarlägganden gav sig TR in på bedömningen om våldet gjort att samlaget övergått till våldtäkt. TR bedömde de uppkomna situationerna som misshandel istället för våldtäkt. De baserade denna slutsats på att samlaget hade fortsatt efter de olika våldshandlingarna. Dock hade G.L. inte besuttit någon rätt att utföra handlingarna med hänvisning till att G.G. inte hade lämnat något samtycke till de utförda handlingarna. Misshandeln bedömde TR vara av normalgraden då örfilen och strypgreppet varit i överlägsna situationer och orsakat smärta och andnöd. HovR ställde sig bakom TR:s bedömning och även de ansåg att misshandeln skulle värderas till normalgraden, utifrån de skäl som TR angav.

Till detta ska även den berättelse som målsägande I.I. berättat i åtalpunkt 7 och 8, lyftas fram. I.I. berättade att G.L. både slagit, strypt och piskat henne vid olika tillfällen och domstolen menade även att hennes uttalande kunde bedömas som trovärdiga. Då ingen av åtalpunkterna, rörande I.I., behandlade misshandel eller våldtäkt behandlades inte heller denna fråga av TR.

4.4 Svea Hovrätt mål nr. B 4280-10 ”Säpopolisen”

Gärningsmannen (härefter M.J) anklagades i detta mål för grov våldtäkt av målsäganden (härefter A.A.). Därpå anklagades M.J. även för grovt övergrepp i rättsak, då han i samband med händelsen ska ha hotat att ”bryta nacken på hennes son”⁶⁷ om hon skulle anmäla händelsen. M.J. och A.A. inledde en relation 2009. I denna relation hade de utövat olika sorters sex med inslag av strypgrepp och piskslag. Beträffande situationen som ledde till åtal, inträffade den på M.J:s pappas lantställe. Efter att spenderat natten i detta hus gick historierna isär beträffande händelserna som utspelade sig på eftermiddagen kommande dag. A.A. beskrev hur hon blivit utsatt för övergrepp medan M.J. beskrev att det som skett hade skett med samtycke från A.A.

TR började med att prova trovärdigheten i A.A:s och M.J:s utsagor, genom att gå igenom händelseförloppet och jämföra det med den stödbevisning som fanns. Bevisningen innehöll bland annat ett sjukhusprotokoll med

⁶⁷ Svea Hovrätt mål nr. B 4280-10(Uppsala Tingsrätt mål nr. B 5763-09, s.11)s.35.

beskrivning över de skador som A.A. ådragit sig. Vid en sammanfattande bedömning kom domstolen fram till att bådas historier var rimliga, men att A.A:s berättelse skulle läggas till grund för vad som hade hänt. A.A. berättade att hon legat och solat när M.J. kommit fram och handfängslat hennes händer på ryggen. I detta läge ska M.J. sagt till A.A. att ”du kan skrika hur högt du vill för ingen kommer att höra dig”⁶⁸. A.A. ska då försökt göra vad hon kunde för att visa att hon inte ville delta i det som var på väg att hända. Efter att handfängslat A.A. utförde M.J. analsex på A.A. Efter att han slutfört övergreppet, lämnade han henne kvar utomhus för att senare återkomma. Vid detta tillfälle ska han ha slagit henne ett flertal gånger innan han utförde samlag både i anus och i vagina. Hon tror att M.J. även penetrerade henne med en dildo vid detta tillfälle. Liknande händelser utfördes sen vid ytterligare två tillfällen, där hon bland annat blivit tagen med strypgrepp vid ett av tillfällena. A.A. ska under hela detta förlopp legat utomhus, handfängslad och naken. När han återvände sista gången hade det redan mörknat ute. Vid detta tillfälle ska M.J. kletat avföring på A.A. innan han släppte henne.

M.J. hade medgett att de haft samlag med både dildo och handbojor. Han berättade att han även på A.A.s begäran slagit henne ett flertal gånger på rumpan. A.A. ska, efter att de tagit bort handbojorna, därpå vänt sig om och försökt träffa honom med en örfil. Detta reagerade M.J. starkt på och slog tillbaka med fyra örfilar.

TR lyfte, efter dessa utsagor, upp det SMS som hon hade skickat till M.J., där hon uttryckte sin vilja av att bli bunden. TR fortsatte vidare med antagandet om att M.J., på grund av detta SMS, kanske hade uppfattningen att A.A. samtyckt till händelser, likt de ovan beskrivna. Detta antagande bortsåg dock TR från, med hänvisning till att han inte visat att det förelåg något samtycke. Med hänvisning till ovan framförda argument dömde TR M.J. för grov misshandel.

HovR gick även de igenom trovärdigheten i A.A:s och M.J.s handlingar och fastställde att båda scenarierna var rimliga. Beträffande A.A:s historia poängterade de dock att A.A. inte framfört sitt verkliga intresse för dominanssex. Denna brist ansåg HovR vara av stor betydelse för samstyckesbedömningen, men tog även upp andra brister i hennes historia, med hänvisning till HD:s praxis gällande kraven på historier i våldtäktsmål. Med detta i beaktande får handlingarna som M.J. medgett accepteras. Utifrån dessa omständigheter ogillade HovR åtalet mot M.J.

4.5 Svea Hovrätt mål nr. B 3806-07 ”Stureplansprofilerna”

Gärningsmännen (härefter A.J. och J.K.) blev i detta rättsfall anklagade för att våldtagit målsägande (härefter M.V.). Situationen uppstod efter att M.V.

⁶⁸ Svea Hovrätt mål nr. B 4280-10(Uppsala Tingsrätt mål nr. B 5763-09, s.10)s.34.

följt med A.J. och J.K. hem för att ha sex. Vål hemma hade de börjat ha sex som först var frivilligt, men senare gick meningarna isär beträffande frivilligheten.

M.V. uppgav i TR att hon kommit hem till A.J:s lägenhet där både A.J. och J.K. inledde samlag med henne. Vid detta tillfälle var det frivilligt. När de sedan hade analsex med henne ville M.V. avbryta. De tilltalade fortsatte dock med både sex och sexuella handlingar. När de passerat denna gräns började A.J. och J.K. hålla fast M.V. och A.J. delade även ut ett antal örffilar till M.V. A.J. ska därefter penetrerat hennes anus och vagina med en fjärrkontroll. Efter denna händelse hade J.K. åter sex med henne innan det hela avslutades.

TR inledde med att försöka fastställa vilken eller vilka historier som skulle ligga till grund för deras bedömning. Till sin hjälp för detta jämfördes parternas historier mot den stödbevisning som fanns. Gällande stödbevisningen lyfte TR bland annat upp att M.V. erkänt att det förekommit slag, örffilar och bespottningar i samband med tidigare samlag med A.J. och J.K. Dock ska dessa händelser aldrig tidigare lett till skador. Efter dessa förtydliganden konstaterade TR att mängden våld varit förhöjd vid det anmälda tillfället. Sammantaget ansåg TR att de tre historierna fick anses sannolika, men att det inte kan anses uteslutet att A.J. och J.K. haft föreställningen om att de utförda handlingarna skett med samtycke. M.V. insåg dock först i efterhand vad som hänt, på grund av hennes alkoholpåverkning, och då reagerat på de uppkomna handlingarna. TR uttalade även att M.V:s historia till stora delar stämde överens med de uppgifter stödbevisningen gav uttryck för och att det vid något tillfälle förekommit tvingande våld för utförande av samlag eller handling jämförlik med samlag. Med hänvisning till det som uttalats ovan kom TR fram till att målet skulle ogillas.

HovR behandlade även de vilken historia som skulle ligga till grund för bedömningen. De kom fram till att M.V:s historia var den som skulle ligga till grund och i detta läge lade istället HovR vikt vid att M.V. uppträtt på ett icke påverkat sätt efter händelsen, trots hennes höga promillehalt. Med detta i beaktande ansåg HovR att det var klarlagt att M.V. gjort det tydligt för A.J. och J.K. att de handlingar, som utfördes efter det inledande samlaget, inte var något hon samtyckte till. I och med detta fällde HovR A.J. och J.K. för grov våldtäkt.

4.6 Varbergs Tingsrätt mål nr. B 2448-05

I det refererade målet anklagades den tilltalade (härefter R.G.) för att ha våldtagit målsäganden (härefter J.F.). Vid målet ansågs det klarlagt att R.G. tog kontakt med J.F. Därefter klarlades att R.G. tog sig till J.F:s lägenhet. Vad som därpå hände i lägenheten styrktes delvis av båda parterna, däremot skiljde sig historierna åt beträffande under vilka förutsättningar det hela fortsatte. J.F. påstod att hon tvingats till handlingarna, medan R.G. påstod att allt skett frivilligt.

Beträffande våldet som utövades bekräftade båda parterna att R.G. hade slagit J.F. på rumpan ett antal gånger och att R.G. dragit J.F. i håret. R.G. hänvisade sitt beteende till att de tidigare haft sex med våldsinslag. J.F. bekräftade även detta, men påpekade att det den gången inte hade förekommit i våld i samma utsträckning.

TR behandlade först vilken av historierna som skulle ligga till grund för målet. Beträffande berättelserna, konstaterade domstolen att J.F. hade berättat en trovärdig och för henne självupplevd händelse. TR gjorde därefter en bedömning av de vittnesmål och den bevisning som låg till grund. Vid en bedömning av detta händelseförlopp ansåg TR att det inte kunde anses klarlagt att J.F. tydliggjort att hon inte ville medverka i samlaget. På dessa grunder ogillades därför åtalet mot R.G.

4.7 Reg. v. Brown (H.L.(E.)) (1993) 2 All ER 75

I detta brittiska rättsfall, hade de tilltalade misshandlat varandra, medan de utövade sadomasochism. I detta mål baserades handlingarna på ett antal beslagtagna videoband, där de tilltalade hade utfört olika handlingar på varandra. Handlingarna målet kretsade kring var att en av parterna spikat fast förhuden och pungen på den andre i ett bord, fört in varmt vax i urinröret och sedan bränt penis med ett ljus och slutligen skurit i pungen med en skalpell. Dessa handlingar ledde till en fällande dom, då domarna i House of Lords inte ansåg att handlingarna kunde leda till ansvarsfrihet med hänvisning till samtycke.

4.8 Analys

Efter att ha studerat de svenska rättsfallen går det tydligt att märka ett visst mönster i domstolarnas hantering av de olika rättsfallen. Till att börja med kan domstolarnas behandling av de framlagda historierna belysas. I alla de olika rättsfallen började domstolarna med att behandla trovärdigheten i de olika berättelserna och det som talade för och emot de inblandade. I detta läge skedde en delning av hanteringen. I de rättsfall där målsägandens berättelse lades till grund, behandlade domstolarna de utförda handlingarna för att kunna hantera hur dessa skulle rubriceras. Däremot var det endast i det uppkomna "BDSM-målet" som domstolen värderade de utförda handlingarna och där det var den tilltalades berättelse som skulle ligga till grund. Att inte behandla dessa handlingar, får anses leda till frågor om hur domstolarna egentligen bedömer och hanterar de uppkomna frågorna.

Till dessa uttalanden kan även domstolarnas behandling av det påstådda samtycket belysas. Samtycket fick av naturliga skäl en central del i de belysta rättsfallen och har även behandlats på ett antal olika sätt. Här kan först påvisas att domstolarna, i alla de uppkomna situationerna där den

tilltalade fälldes, konstaterade att det inte förelegat något samtycke. Detta gjordes med hänvisning till att målsägande inte gett uttryck av att vilja medverka. Dessa uttryck har då skett genom antingen kroppsliga eller verbala uttryck. Däremot hänvisade domstolarna, i de friande fallen, till handlingar som inte var kopplade till den åtalade handlingen, när domstolarna prövade samtyckets giltighet. Här hänvisade domstolarna i två fall till målsägandes tidigare erfarenheter och att målsägande inte uttryckt vad hon egentligen kände inför dominanssex. I målet "Stureplansprofilerna" lyfte TR upp att det tidigare förekommit våldssex av varierande art. Därpå behandlade TR samtycket kopplat till den åtalade handlingen och hänvisade till att målsäganden hade ändrat sig i efterhand. Något som domstolarna däremot inte alls behandlade, förutom i "BDSM-målet", var om det överhuvudtaget varit möjligt att samtycka till de handlingar som den tilltalade påstått utföra.

De ovan beskrivna iakttagelserna belyser det problem som uppstår när domstolarna väljer att inte behandla våldsfrågorna och hur de ska bedömas. Det finns ett antal olika handlingar som domstolarna avstått att bedöma med hänvisning till att det inte förelegat något samtycke. Dock hade ett klarläggande av domstolarna lett till förtydligande av hur de ser på handlingarna och även till förtydligande om hur våld inom den sexuella sfären ska behandlas. Hade domstolarna exempelvis behandlat fallet "Polischefen" på ett tydligare sätt, hade domstolarna kunnat utreda om det överhuvudtaget fanns möjlighet att samtycka till de uppkomna gärningarna. Om det i detta fall klarlagts att strypning och örfilar är handlingar som det inte går att samtycka till, hade detta underlättat bedömningen i både det uppkomna rättsfallet och att det även förtydligat synen på handlingarna i andra typer av sammanhang. Samma argumentation kan även föras beträffande "Ödehus-målet". Detta skulle leda till att ett antal grova handlingar hade prövats och det hade kunnat utvecklas en förutsägbarhet gällande vilka handlingar det finns möjlighet att samtycka till.

Om de utförda handlingarna därpå belyses, kan det direkt fastställas att handlingarna som skedde i "BDSM-målet" är handlingar som domstolen ansåg vara acceptabla. Dock var piskningen och de utförda handlingarna att bedöma som normalgraden av misshandel, enligt domstolarna. Detta i sin tur kräver att det måste förelegat ett legitimt intresse för att handlingarna skulle kunna godkännas. Domstolarna uttalade i "BDSM-målet" att den sexuella tillfredsställelsen fick anses vara ett sådant intresse som kunde legitimera handlingarna. Dessa argument ska sedan belysas mot de andra frikännande domarna där domstolarna inte berört de utförda handlingarna på något genomgripande sätt. Ett av tydligaste exemplen kan finnas i målet "Stureplansprofilerna", där TR endast fastslog att händelseförloppet förmodligen kunde vara som målsägande beskrev det, men att bristen på samtycke var att målsäganden först i efterhand reagerat på handlingarna. Detta ledde till att TR ansåg det vara acceptabelt att det förekommit slag och örfilar som i det beskrivna rättsfallet. Då HovR därpå lyfte fallet konstaterade de endast att samtycket inte varit lämnat på ett korrekt sätt, utan att behandla frågan om det går att samtycka till slag och örfilar som det

beskrevs i TR:s dom. Detsamma gällde målet "Säpopolisen" där den tilltalade medgav att han delat ut fyra örfilar till målsäganden, då han blivit irriterad på henne. Även här hade det varit av intresse att HovR utrett frågan, utifrån möjligheten att samtycka till dessa handlingar. En annan intressant aspekt kom även fram som en del i målet "Polischefen", där en av målsägande vittnade mot polischefen i ett antal åtalspunkter. Ingen av dessa punkter behandlade de handlingar som kvinnan hade blivit utsatt för. Målsäganden uttryckte, under vittnesmålen, att hon hade utsatts för både strypning, slag och piskning vid olika tillfällen. Domstolarna bedömde dessutom hennes vittnesmål som trovärdigt, vilket leder till frågan varför åklagaren inte åtalade polischefen för dessa handlingar. Likt diskussionen i stycket ovan, hade ett klarläggande av möjligheten att samtycka till de berörda handlingarna skapat en tydligare bild av vad det är möjligt att samtycka till vid BDSM-utövning.

Istället för ett klarläggande av rättsläget blir frågan om handlingarna, som domstolarna valde att inte behandla, kan tolkas på ett sätt där det föreligger en möjlighet att samtycka till dem. Denna möjlighet väcker tankar vid en jämförelse med "BDSM-målet", då vissa av de beskrivna handlingarna förmodligen kan tolkas som grövre än de som utfördes i "BDSM-målet". För att dra en parallell till vad HovR uttryckte i "BDSM-målet", ska det inte endast vara graden av misshandel utan även handlingens försvarlighet som ska bedömas. HovR fortsatte med att konstatera att den sexuella tillfredsställelsen kunde ses som en sådan omständighet. Appliceras detta på de ovan nämnda rättsfallen, blir konsekvensen att sexuell tillfredsställelse ska kunna vara ansvarsbefriande även i dessa mål. I motsats till detta betyder det att målet "Stureplansprofilerna" motiveras av vilken tillförlitlighet som domstolen kan fästa vid det samtycke som målsäganden lämnade under stor alkoholpåverkan. Istället kunde målet behandlat ifall det över huvud taget fanns möjlighet att samtycka till det som målsäganden utsattes för.

Domstolarnas ovilja att behandla frågan om samtycke vid BDSM-utövning, har lett till att det idag endast finns ett mål där saken har prövats. Detta leder i sin tur till frågan om varför domstolarna har släppt igenom vissa av de ovan beskrivna målen, utan att behandla frågorna om våld. Anser domstolarna att de berörda handlingarna är av sådan dignitet att det finns möjligheter att samtycka till dem, eller är det en ovilja att behandla privatpersoners agerande i sexuella situationer. Oberoende av vad svaret blir, så skapar förhållningssättet en konflikt med förutsägbarheten.

5 Hur långt kan ansvarsfriheten sträcka sig

I ”BDSM-målet” uttalade J.O. i både TR och HovR att han utfört ett antal handlingar av olika dignitet. Dessa handlingar hade orsakat E.H. blåmärken och skador av övergående natur. Både TR och HovR fann att det meddelade samtycket var giltigt och hade avgetts på ett korrekt sätt. Detta ledde i sin tur till frågan om de utförda handlingarna var av sådan karaktär att det fanns möjlighet att samtycka till dem. Domstolarna fastställde, i detta fall, att handlingarna var av sådan art att E.H. kunde samtycka till dem.⁶⁹

Rättsfallet klarlägger vissa gränser om vad det är möjligt att samtycka till vid BDSM-utövning. Dock lämnas en del frågetecken kvar, såsom hur mycket våld det går att samtycka till? För att belysa denna fråga, kommer nedan ett antal olika områden inom dessa frågeställningar att diskuteras. Dessa områden lyfter fram både för- och nackdelarna med ett utvidgat samtycke och de krav som en utvidgning medför.

5.1 Idrott

I diskussioner om våldsanvändning inom idrotter, är det ofta kampsporterna och andra fysiska idrotter som hamnar i fokus. Här kan exempelvis ishockey belysas. Ishockey är en idrott som i grund och botten baseras på en viss nivå av våldsanvändning.⁷⁰ Detta kan inte minst studeras i de situationer som uppstått inom idrotten under det senaste året. Exempelvis kan den tackling som Magnus Kahnberg utsattes för, i en match mot Linköping i höstas, belysas. Han blev utsatt för en tackling mot huvudet som orsakade hjärnskakning och tre utslagna tänder.⁷¹ Disciplinnämnden uttalade att tacklingen som Sebastian Karlsson, Linköpingspelaren, utdelade, skedde med likgiltighetsuppsåt.⁷² Detta visar på en situation där ansvarsfriheten sträckt sig långt, då denna handling aldrig kom inför allmän prövning.

5.1.1 Idrottens samhällsnytta

Som nämndes under avsnittet om social adekvans är idrotter som ishockey till viss del legitimerad, med hänvisning till vad samhället anser acceptabelt. Inom idrotten brukar denna samhälleliga acceptans baseras på de positiva effekter som idrotten medför. RF påpekar i ett antal utredningar alla de positiva effekter som idrotten medför. Det som bland annat lyfts fram är att idrott skapar förutsättningar för psykisk och fysisk hälsa. Det har

⁶⁹ Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10 s.7-8.

⁷⁰ Krister Malmsten ”Idrottsvåld – regelkonformitet och rättssynlighet” i Jareborg, Nils och Träskman, Per Ole (red) Skuld och ansvar – Straffrättsliga studier tillägnade Alvar Nelson, 1985, Iustus Förlag AB, Uppsala, s.193-194.

⁷¹ <http://www.dn.se/sport/ishockey/forsiktigt-positivt-om-kahnberg> 2012-02-21 kl.10.51.

⁷² <http://www.dn.se/sport/ishockey/karlsson-stangs-av-elva-matcher> 2012-02-21 kl.10.52.

exempelvis gjorts en undersökning som visade att idrottsutövare mår bra och hade en bättre mental hälsa över lag, än de som inte utövade någon idrott.⁷³ Dessa positiva effekter kan inte minst återspeglas i det uttalande som regeringens kultur- och idrottsminister gjorde i en debattartikel. I denna artikel uttryckte hon en glädje av den satsning på idrotten på två miljarder kronor, som gjorts hitintills denna mandatperiod.⁷⁴

Dessa positiva effekter ska sedan delvis leda till legitimering av de handlingar som utförs inom de olika idrotterna. I idrotter som ishockey utsätts deltagarna för handlingar som är av den karaktär att de kan tolkas som grov misshandel. Det fysiska välmåendet påverkas direkt av dessa handlingar, då en tackling som den Magnus Kahnberg utsattes för kan leda till men och andra oönskade följder, vilket de positiva effekterna har överseende med.⁷⁵ Även beträffande ishockeyns legitimitet kan ett uttalande från Anders Gozzi, sportchef AIK hockey, lyftas fram. Han menade att publiken kommer för att se på fysiskt tuffa matcher och påpekade även att handlingar som slagsmål avbryts för snabbt i Sverige vid en jämförelse med NHL, den amerikanska ligan.⁷⁶ Beträffande det psykiska välmåendet, måste det även här ifrågasättas om handlingar, som den Magnus Kahnberg utsattes för, inte leder till psykiska men istället för de positiva effekter som RF lyfter fram i sina undersökningar.⁷⁷

5.1.2 De utförda handlingarna

Som nämndes i föregående kapitel, är ishockey en idrott där deltagarna genom sitt utövande försätter sig i situationer som kan tolkas som längre gående än normalgraden av misshandel.⁷⁸ Vid en genomgång av sju olika rättsfall, som ledde till åtal, kan det endast utläsas att avsiktliga slag med klubban mot huvudet är situationer som inte hör hemma i ishockeyn. Detta då handlingen inte kan hänföras till "spelets idé". Dessa uttryck kunde även återfinnas i ett antal intervjuer från både ishockeyns egen värld och från rättsväsendet.⁷⁹

Beträffande andra handlingar, får det anses svårare att fastställa hur långt samtycket sträcker sig. Till detta kan nämnas att Sebastian Karlsson enbart blev anmäld till idrottens disciplinnämnd och inte till allmän domstol för sin tackling av Kahnberg. Uttalandet från Anders Gozzi som gjordes i föregående kapitel, måste även det belysas under denna del. Han uttryckte att fysiskt spel och att i viss mån även slagsmål är en del av den ishockey

⁷³ <http://www.rf.se/RF-tycker/Idrottens-samhallsnytta/Psykisk-och-social-halsa>, <http://www.rf.se/RF-tycker/Idrottens-samhallsnytta/Fysisk-halsa/> 2012-02-21 kl.13.36.

⁷⁴ <http://www.regeringen.se/sb/d/7910/a/146474> 2012-02-21 kl.13.40.

⁷⁵ Andersson, Fredrik, 2011, s.18-20.

⁷⁶ Harlevi, Johannes, <http://www.allfair.se/docs/idrottstv%C3%A5ld.pdf> s.67, 2012-04-25 kl.15.03.

⁷⁷ Andersson, Fredrik, 2011, s.20.

⁷⁸ Prop. 1993/94:130, s.40-41.

⁷⁹ Andersson, Fredrik, 2011, s.16-18.

som utspelas. Detta påstående visar på den syn ishockeyn har beträffande sig själv.⁸⁰

Då handlingar, likt den som Magnus Kahnberg utsattes för, inte anmäls till anmäl domstol, får det anses finnas ett stort antal handlingar inom ishockeyn som anses vara socialadekvata. Dock finns det, som framförts ovan, situationer som inte ens ishockeyn anser vara acceptabla. När dessa i sin tur inte anmäls, skapas en märklig situation där ishockey, som till stora delar legitimeras av social adekvans, istället legitimeras av sig själv. Då denna situation realiseras, har ishockeyn fallit utanför rättssystemet och intagit en fristående position. I denna situation bestämmer idrotten själv vad det allmänna rättssystemet ska behandla, vilket i hög grad kan ifrågasättas.⁸¹

5.1.3 Röster om idrottsvåldet

Christer Malmsten, ordförande för Riksidrottsnämnden, skriver i en artikel i BRÅ:s tidning *Apropå* att, "(d)et man ska komma ihåg är att de åtalade oftast är skötsamma personer och det brukar rätten ta hänsyn till". Där uttrycker han vidare att straffen som delas ut inte har den förebyggande verkan som det kan finnas anledning att anta. Vidare fortsatte Malmsten med att diskutera disciplinnämndernas verksamhet. Han konstaterade snabbt att disciplinnämnderna är snabbare i sin hantering av mål än vad en normal domstol är. Nackdelen med de olika disciplinnämnderna är dock att dessa inte kan klarlägga de gränser som samhället anser vara acceptabla.⁸²

I motsats till Malmsten finns det även de som anser att idrotten tagit sig alldeles för stora friheter och att det är dags att agera mot dessa friheter. Bo Carlsson, docent i rättssociologi, menar att alla handlingar som inte kan återkopplas till spelreglerna ska hamna inför allmän domstol. Han uttryckte vikten av att handlingar som faller utanför spelets regler prövas rättsligt, för att våldet inom idrotten ska kunna behandlas på ett korrekt sätt.⁸³

Ivar Agge ifrågasätter även han den utvidgade ansvarsfrihet som legitimerar vissa idrotter. Han lyfter upp boxning och brottning i sin argumentation. Han menar att handlingar inom brottning och boxning motsvarar misshandel av normalgraden. Han anser att dessa idrotter inte är av sådan särställning att de ska skyddas av samhället.⁸⁴

5.2 Sex som självskadebeteende

Sex kan vara något som delas mellan två personer som är kära i varandra, eller något som sker vid en tillfällig förbindelse. Ungdomsstyrelsens

⁸⁰ Andersson, Fredrik, 2011, s.16-20.

⁸¹ Ibid., s.21.

⁸² Larsson, Annika, Idrotten har ett eget rättssystem, *Apropå* 4-5, 2004.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Agge, Ivar., 1964, s.406-408.

utredningen *Se mig – unga om sex och internet*⁸⁵ lyfter fram en annan grupp av människor som använder sex. De som använder det för att tillfredsställa sitt eget självskadebeteende. I denna undersökning visade ungdomsstyrelsen att personer med ett självskadebeteende är en av de grupper som utsätter sig för mest risktagande vid internetkontakter. Denna grupp har svårt med sin egen gränssättning, vilket i sin tur leder till risktagandet. Gruppen uppvisar ofta även andra problem, såsom ätstörningar och sociala svårigheter.⁸⁶

Förra året uppmärksammades sex som självskadebeteende bland annat i manifestationen *Inte till salu*. Detta var en manifestation för att uppmärksamma alla de barn och unga som säljer sig själva varje år. Vid denna tillställning fanns representanter från ett antal stora ungdomsorganisationer. Vid kontakt med Matilda Scherlin från Tjejjonen, en stödorganisation för tjejer, framkom att antalet samtal gällande sex som självskadebeteende hela tiden ökade.⁸⁷ Även Sveriges Radio Jönköping uppmärksammade detta i ett program. Där diskuterades de siffror som landets olika tjejjourer hade sammanställt. I denna sammanställning kunde det utläsas att antalet kontakter med tjejer som använde sex som självskadebeteende hade ökat.⁸⁸

Problemet har även belysts i samband med avgörandet i "BDSM-målet". I samband med att förhandlingarna skulle fortsätta i HovR, skrev författaren Caroline Engvall om sex som självskadebeteende i Svenska Dagbladet. I sammanhanget lyfter hon upp sin verklighetsbaserade bok *14 år till salu*. Boken handlar om en flicka, som använder sex som ett självskadebeteende. Denna bok ledde till att Caroline fick mail från ett stort antal flickor som berättade om liknande problem. Hon beskrev vidare den skuld som dessa utsatta personer lever med. Hon lyfte även fram ett citat från ett av breven hon fått. Detta citat beskriver den utsatta flickans kontakt med BUP⁸⁹:

Mötet var allt annat än trevligt och de verkade verkligen inte förstå min situation. Jag satt med mobilen i handen och fick varannan minut nya sms från olika killar som ville att jag skulle komma över och leka lite. Allt bara snurrade i huvudet och jag visste att om de inte hjälper mig nu vet jag att samma sak som hände i natt även kommer att hända denna natt. Jag försökte verkligen förklara att jag vet inte vad jag gör just nu, jag har inte ekonomiska problem, men ett enormt behov av att bestraffa mig själv. De tittade frågande på mig och ställde frågor som "så sexet gör dig lugn?" och fick det att låta som att det var någon slags sexuell kick för mig. Som att jag på något sätt njöt av att bli förnedrad. De hade en enorm okunskap vilket jag knappast blev hjälpt av. Det var fruktansvärt förnedrande att de trodde mitt självdestruktiva beteende var någon slags sexuell avvikelse.⁹⁰

⁸⁵ *Se mig* är en undersökning från ungdomsstyrelsen, där de försöker klarlägga ungdomars relation till sex och internet.

⁸⁶ Ungdomsstyrelsen 2009:9, s.398-399.

⁸⁷ <http://www.kvinnojouren.se/sex-som-sjolvskadebeteende> 2012-02-29 kl.13.40.

⁸⁸ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=4948921> 2012-02-29 kl.13.40.

⁸⁹ <http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/farligt-sex-ar-ett-rop-pa-hjalp> 6477028.svd 2012-02-29 kl.13.40.

⁹⁰ Ibid.

I slutet av artikeln beskrev Engvall om hur viktigt det är att de vuxna tar ett större ansvar vid kontakter med de som lagen kallar barn i alla avseende förutom vid sexuella förbindelser.⁹¹

Självskadebeteende var även något som åklagaren framhöll i "BDSM-målet". Hon ansåg att den tilltalade utnyttjat målsägandes självskadebeteende på ett sätt som gör att de utförda handlingarna ska tolkas som grov misshandel. De var därför inte möjliga att samtycka till. I detta sammanhang lyfte hon fram att hennes erfarenheter tyder på att kvinnor med självskadebeteende använder sig av BDSM-sex för att underhålla detta beteende.⁹²

5.3 Samtycke i vardagen

I vardagen uppstår även där situationer som påkallar samtycke eller social adekvans för att handlingarna ska kunna anses vara försvarbara. Dessa situationer är inte vanliga, men likväl viktiga. Här nedan kommer läsaren att presenteras för ett antal olika handlingar där frågan om misshandel, samtycke och social adekvans har fått betydelse.

5.3.1 RH 2009:47

I refererade rättsfall anklagades den tilltalade (härefter S.M.) för att ha misshandlat målsägande (härefter Z.N.) Situationen uppstod av att S.M. kom in i ett rum, på ungdomshemmet, där Z.N. satt och skar sig med en glasskärva. Z.N. hade tidigare samma dag förtärt en hel del alkohol. Misshandeln som S.M. anklagades för skedde genom att hon, efter att iakttagit Z.N. skära sig själv, frågat henne om inte hon skulle skära henne med glasskärvan istället. På denna fråga svarade Z.N. ja, vilket ledde till att S.M. skar Z.N. två gånger i underarmen. S.M. erkände dessa handlingar, men hänvisade till de samtyckesregler som finns i 24 kap. 7§ BrB och att hon ansåg att det var bättre att hon skar henne för att undvika livshotande skador. S.M. lyfte även fram att det varit Z.N. som lämnat över glasskärvan till henne.

TR började med att behandla frågan om hur långt reglerna om samtycke kan sträcka sig. Där konstaterade TR att det alltid finns möjligheter att samtycka till ringa kroppsskador. De anmärkte även att samtycke kan sträcka sig till handlingar som går utöver vad som får anses ringa. Efter dessa klarlägganden ansåg de att handlingarna som Z.N. hade utsatts för, inte kunde anses som ringa. Däremot ansåg TR att handlingarna var av sådan karaktär att det vid en samlad bedömning fick anses att handlingarna skett med samtycke. Vikten lade TR på att Z.N. själv inledde händelseförloppet med att skära sig.

⁹¹ http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/farligt-sex-ar-ett-rop-pa-hjalp_6477028.svd 2012-02-29 kl.13.40.

⁹² Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10(Malmö tingsrätt mål nr. B 326-10 s.12-13)s.21-22.

Målet överklagades till HovR där åklagaren framförde att handlingarna måste ses som misshandel. HovR började även de med att behandla reglerna om samtycke. Där lyfte de fram ett uttalande från förarbetena som beskrev att det bara går att samtycka till allvarliga skador om det finns ett godtagbart syfte med handlingen. Därefter bekräftade HovR det samtycke som S.M. fått av Z.N. Däremot kritiserade de samtyckets giltighet med hänvisning till den psykiska obalans som Z.N. befann sig i. HovR ifrågasatte om det inte varit lämpligare att kontakta vårdpersonalen istället för att hjälpa Z.N. att skära sig. Efter denna genomgång konstaterade HovR att samtycket inte kunde vara ansvarsbefriande, med hänvisning till det tillstånd som Z.N. befann sig i. Följden blev att domstolen dömde S.M. för misshandel.

5.3.2 NJA 1999 s.460

I detta rättsfall anklagades den tilltalade (härefter A.K.) för misshandel av målsägande (härefter A.G.M.). Händelsen uppstod vid en taxiplats där A.K. och A.G.M. kom i bråk på grund av en taxi. De började knuffa på varandra vilket slutade med att A.G.M. svingade ett slag mot A.K. som han väjde undan för och kontrade själv med ett slag som träffade A.G.M. i ansiktet. Denna handling förklarade A.K. var en reflexhandling. TR och HovR behandlade bara frågan om nödvärn, medan HD behandlade frågan om det kunnat föreligga ett samtycke till handlingen.

HD inledde med att belysa frågan om samtycke i den uppkomna situationen. De konstaterade att handlingar som inte anses oförsvarliga går att samtycka till. Efter detta konstaterande bedömde de om det förelegat något samtycke mellan parterna. HD fastställde att det aldrig uttalats något samtycke. Samtidigt uteslöt de inte samtycke, då det enligt förarbetena är möjligt att tyst samtycka till handlingar. Vid denna bedömning började HD med att hantera de inblandade parternas relation. Då parterna var helt okända för varandra ansåg domstolen att ett tyst samtycke verkade osannolikt. På grund av det bristande samtycket kunde A.K. inte frias med hänvisning till samtycke. A.K. friades istället med hänvisning till reglerna om nödvärn.

5.3.3 NJA 1993 s.553

I framställda rättsfall anklagades den 15-årige tilltalade (härefter J.P.) för misshandel av målsägande (härefter R.S.). Det hela skedde i skolan på en rast där J.P. höll fast R.S. med hjälp av några klasskompisar. Då de fått tag på honom riktades slag mot honom. Efter ett kort fasthållande släppte alla utom J.P. R.S. R.S. knuffade då in J.P. i ett skåp. Vid sammanstöten med skåpet fick J.P. ont i ryggen. Efter detta utdelades två sparkar av R.S. och tre slag av J.P. J.P:s tredje slag träffade R.S. i ansiktet på ett sådant sätt att han svimmade av. J.P. menade att slaget inte var menat för ansiktet, utan för att ta sig ifrån den trängda situation han ansåg sig befinna sig i. Han tillade även att R.S. provocerat honom att utdela slaget.

TR och HovR fastställde att J.P. delat ut ett slag som träffade R.S. i ansiktet. Då slaget ledde till att R.S. svimmade kunde slaget inte heller tolkas som ringa. Detta föranledde domstolarna att döma J.P. för misshandel.

HD inledde med att konstatera att slaget som J.P. utdelat var av den svårighetsgrad att slaget inte kan tolkas på något annat sätt än som misshandel. Därpå undersökte domstolen frågan om nödvärn. De kunde i denna fråga fastställa att bägge parterna hade varit lika delaktiga i de utförda handlingarna. Detta ledde i sin tur till att frågan om nödvärn kunde lämnas därhän. HD fortsatte därpå med att analysera pojkarnas handlande och fastställde att både J.P. och R.S. i viss mån velat tillfoga den andre ringa skada och smärta. HD uttryckte efter detta klarläggande att situationer som förekommer på denna nivå, inte skulle leda till ansvar för misshandel eller ofredande. De hänvisade istället till lagen om samtycke och frikände J.P. från åtalet om misshandel.

5.3.4 HovR över Skåne och Blekinge mål nr. B 1802-09

I refererade rättsfall åtalades den tilltalade (härefter H.A.) för misshandel av målsäganden (härefter W.C.). Det hela utspelade sig mellan H.A. och W.C. när de spelade fotboll tillsammans med några kompisar. Situationen uppstod efter att H.A. hade glidacklat W.C. på ett sätt som gjorde att W.C. ansåg sig ha rätt till en frispark. H.A. ansåg att detta var ett felaktigt beslut och ställde sig framför bollen så att W.C. inte kunde slå frisparken. Vid detta tillfälle började H.A. och W.C. knuffa varandra, vilket resulterade i att H.A. greppade runt W.C:s hals och brottade ner honom. När han låg ner delade H.A. ut mer än ett slag som träffade W.C. i regionen runt nacke och skuldra. Både W.C. och H.A. berättade om rädsla för den andre personen.

TR började med att konstatera att det inte förelåg någon nödvärnssituation, vilket ledde till att det blev fråga om samtycke som fick avgöra om handlingen kunde anses vara ansvarsbefriande. Vid denna bedömning belyste domstolen den utvidgade våldsutövningen som förekommer vid fotbollsmatcher. Utifrån dessa argument beslutade domstolen, med tanke på de ringa skador som bråket ledde till, att åtalet mot H.A. skulle ogillas. Det ska tilläggas att domaren och en nämndeman var skiljaktiga i domen.

HovR inledde även de med att konstatera att det inte förelåg en nödvärnssituation. Därefter behandlade de frågan om samtycke, där de värderade frågan om en person godkänner att bli utsatt för strypgrepp och bli nerbrottad under en fotbollsmatch. HovR kom fram till att så inte var fallet och gick vidare i sin bedömning. Slutligen behandlade de frågan om en utökad våldsanvändning vid sport och lek. HovR började med att lyfta fram skillnaderna mellan professionell fotboll och pojkarnas interna fotbollsmatch. Därpå lyfte HovR fram att handlingarna inte utförts som ett led i fotbollsutövningen och att våldet inte var obetydligt. Detta ledde till att den utvidgade våldsutövningen vid fotbollsutövning inte blev tillämplig i denna situation. Efter att HovR hade behandlat de återopade

ansvarsfrihetsgrunderna, konstaterade de att H.A. skulle dömas till misshandel av normalgraden.

5.3.5 NJA 1997 s.636

I detta rättsfall anklagades den tilltalade (härefter R.A.R.) för misshandel av målsägandena (härefter de sex muslimska pojkarna), som hade en varierande ålder på 1½ till 7år. Händelsen som påkallade anmälning för misshandel, var att R.A.R. hade omskurit de sex muslimska pojkarna utan bedövning, men med samtycke från pojkarnas föräldrar. Detta hade utförts på en flyktinförläggning och hade uppmärksammats av en sjuksköterska som arbetade på förläggningen. De sex pojkarna hade omskurits med engångsskalpeller. R.A.R. uttalade även att han inte hade vetskap om att det var olagligt för en icke legitimerad läkare att utföra omskärrelser i Sverige.

TR och HovR började med att värdera det samtycke som föräldrarna lämnade till omskärrelsen. De konstaterade att den utförda handlingen var av sådan dignitet att det inte fanns utrymme för att en sådan handling skulle kunna falla in under vad som är möjligt att samtycka till. Mot bakgrund av denna bedömning dömde de R.A.R. för misshandel av de sex pojkarna.

Åtalet överklagades till HD som började med att behandla frågan om samtycke. För att svara på frågan gick domstolen igenom förarbetena där de konstaterade att det går att samtycka till ringa misshandelshandlingar, men att detta område även kan sträcka sig längre om det finns ett godtagbart syfte. Därpå belyste HD att den som lämnar samtycke måste kunna förfoga över det lämnade samtycket. Slutligen lyfte HD frågan om oskrivna undantagsregler som bland annat gör att plastikoperationer kan godkännas. Efter dessa genomgångar konstaterade domstolen att föräldrarna kunde samtycka till de utförda handlingarna för deras barns räkning. Beträffande det lämnade samtycket kan det dock inte sträcka sig längre än vad som kan räknas till barnets bästa. HD lyfte här fram att det i litteraturen diskuteras att det inte bara är medicinskt motiverade handlingar, utan även icke medicinskt motiverade handlingar som föräldrarna kan samtycka till. HD tillade även att omskärrelse av judiska barn skett utanför sjukvården och utan sjukvårdspersonal även tidigare i Sverige. Med hänvisning till den utökade muslimska befolkningen i Sverige, ansåg domstolen att handlingarna kunde ses som socialadekvat. Detta klarläggande gjorde att de ansåg att handlingarnas dignitet inte behövde behandlas. Slutligen lyfte domstolen fram att traditioner om hur en omskärrelse ska utföras måste ge vika om ett barn utsätts för onödig smärta. Vid dessa tillfällen får föräldrarnas samtycke ingen verkan. Dock ansåg domstolen att det i målet inte var visat att barnen hade utsatts för en sådan onödig smärta, enbart för att de inte varit bedövade. På grundval av detta ogillade HD åtalet mot R.A.R. Det ska slutligen tilläggas att detta rättsfall har ersatts av lagen 2001:499 om omskärrelse av pojkar.

5.4 Analys

Efter att studerat ovan framförda rättsfall, kan det utläsas att möjligheten till att samtycka till handlingar varierar. Beträffande domstolarnas behandling av samtycke, kan det iakttas att flertalet av domstolarna initierade med att grundligt lyfta fram hur förarbetena behandlat frågan. Efter att klarlagt förutsättningarna fortsatte de med den specifika situationen, för att belysa möjligheten till samtycke i det enskilda fallet. Vid behandling av den specifika frågan, går det tydligt att urskilja att domstolarna lägger vikt vid möjligheten att samtycka och om handlingen kan ses som ett led i vad samtycket kan omfatta. För att belysa detta, kan domen från HovR över Skåne och Blekinge⁹³ och NJA 1999 s.460 lyftas fram. I dessa fall lade domstolarna stor vikt vid att målsägandena hade utsatts för handlingar som inte kunde anses vara en följd av det givna samtycket, eller att situationen i sig inte gav upphov till ett samtycke som omfattade den uppkomna situationen. Domstolarna lyfte istället fram att det antingen får anses osannolikt att det funnits ett lämnat samtycke eller att det givna samtycket inte omfattade de handlingar som gärningsmännen hänvisade sin ansvarsfrihet till. Då handlingarna i dessa fall inte varit ett led i vad som får anses omfattas av den givna situationen, fanns det inte heller möjlighet till att det förelåg något samtycke. Denna motivering kan även belysas mot vad som uttalats om vilka handlingar som kan anses accepterade inom ishockeyn. Inom ishockeyn motiveras fördömandet av avsiktliga slag mot huvudet med att det inte kan hänföras till ”spelets idé”. Denna överlappning tyder på att de utförda handlingarna måste kunna urskiljas som en förutsägbar följd av det givna samtycket, för att handlingen ska kunna ses som legitim.

I NJA 1993 s.553 görs dock delvis ett undantag från vad som konstaterades ovan. I detta rättsfall beskrev HD hur det hela utvecklades till en situation där de båda pojkarna ville tillfoga varandra skada. Denna utveckling ledde i sin tur till att den tilltalade fick in ett hårt slag i ansiktet på sin skolkamrat. Domstolen uttalade här att detta inte är en situation som bör leda till ansvar. Vid en jämförelse, med vad som ovan nämnts, får denna slutsats anses avvikande. Situationen utvecklades från att vara en fråga om en handling som var menad som ett skämt, till att bli en fråga om ett slagsmål. Hur detta skulle kunna behandlas som en förutsägbar följd måste ifrågasättas. Dock måste det tilläggas att beskrivna avvikelser baseras på ett rättsfall som avgjordes innan reglerna om samtycke som ansvarsfrihetsregel infördes i BrB.

Både NJA 1997 s.636 och RH 2009:47 beskrev handlingar som orsakade skador som inte kunde anses ringa. Handlingarna beskrev istället ingrepp på det kroppsliga med hjälp av en glasskärva och en skalpell. Dessa handlingar hade föregåtts av samtycke av de personer som förfogade över den rättsliga sfären. Samtidigt uppstod frågan om de utförda handlingarna kunde omfattas av det givna samtycket, då handlingarna var av ingripande

⁹³ HovR över Skåne och Blekinge, mål nr B 1802-09.

karaktär. I RH 2009:47 tittade HovR på den utförda handlingen utan att egentligen behandla digniteten av det ingrepp som målsäganden utsattes för. De fokuserade istället på att målsäganden inte varit i ett kapabelt tillstånd att lämna samtycke och att den tilltalade skulle kontaktat personalen istället för att skära henne. Detta kan ses mot NJA 1997 s.636 där de hanterade frågan på samma sätt för att istället konstatera att föräldrarna kunde lämna samtycke till de utförda handlingarna. Här hänvisade HD till att handlingarna inte behövde ha direkt positiv medicinsk påverkan för barnen, då det även går att samtycka till plastikkirurgi. Beträffande omskärelserna, hänvisade HD inledningsvis till reglerna om samtycke och social adekvans och fastställde att handlingarna kan behandlas som social adekvata. De konstaterade dock att det givna samtycket måste ge vika för handlingar som utsätter barn för onödig smärta. Därpå slöt de sig samman om en friande dom, då det inte bevisats att det uppstått någon onödig smärta och utelämnar bedömningen av handlingens ingrepp. Genom att inte diskutera ingreppets ingående karaktär leder även detta rättsfall till osäkerhet om vad domstolen anser om ingreppet. Det kan utläsas att handlingen var möjlig att samtycka till, vilket leder till att ingreppet får anses vara acceptabelt. Dock kvarstår frågan om hur domstolarna klassificerar ingreppets karaktär. Detta är en fråga som är av relevant betydelse, då handlingens karaktär skulle visa hur långt de ansåg att detta samtycke kunde sträcka sig. Att handlingen ansågs vara socialadekvat visar att handlingen förmodligen sträcker sig längre än vad de vanliga samtyckesreglerna gör. Sammanfattningsvis pekar dessa rättsfall på domstolarnas ovilja att klassificera handlingar som föregår en diskussion om samtycke. De fokuserar istället på förutsättningar för samtycket, där de endast behöver bedöma om det förelegat ett giltigt samtycke.

Dessa iakttagelser kan föras vidare till diskussionen om sex som självskadebeteende. Som kunde ses tidigare, ökar statistiken över personer som berättar om att de använder sex som självskadebeteende. Dock är det inget i den nämnda rapporten eller artiklarna som visar på att BDSM skulle vara en grupp som dessa personer dras till, vilket motsäger uttalandet från ”BDSM-målets” åklagare. Caroline Engvall pekar på vikten av att vuxna tar sitt ansvar. I dessa situationer hade det varit av betydelse att veta vad dessa personer har möjlighet att samtycka till. Att det likt de ovan beskrivna fallen endast beskrivs vad som är eller inte är acceptabelt i en speciell situation, leder inte till någon förutsägbarhet. Bristen på denna förutsägbarhet är det som delvis skapar den osäkerhet som finns idag och leder till att privatpersoner inte vet vad de får och inte får göra i sin BDSM-utövning.

6 Förespråkare och bedömare

I "BDSM-målet" hade J.O. utfört olika handlingar på E.H. Domstolarna fastställde i detta fall att de utförda handlingarna kunde klassas som misshandel av normalgraden. Dock krävdes att handlingarna inte kunde klassas som oförsvarliga, för att de skulle kunna få en ansvarsbefriande effekt.⁹⁴ Även beträffande den oskrivna undantagsregeln om vad samhället anser vara acceptabelt, finns det samhälleliga aspekter som får betydelse.

Vid en situation likt det ovan beskrivna rättsfallet, känns det naturligt att vända sig till samhället för att undersöka vad samhället anser vara oförsvarligt och vad samhället anser vara acceptabelt. För att framföra samhällets åsikter kommer nedan att presenteras fyra personer med olika åsikter i frågan. Dessa kommer att få svara på frågor om hur de ser på BDSM-fallet, om de anser att det går att legitimera BDSM på samma grunder som idrotten legitimeras, samt hur de ser på domstolarnas behandling av frivilligt våld vid sexuell utövning.

Ulrika Rogland, åklagare i BDSM-målet, tillfrågades att uttala sig om rättsfallet och situationer som kan påverka bedömningen. Hon tackade ja till denna förfrågan. Därefter valde hon att inte uttala sig om de frågor som ställdes henne, då rättsfallet inte hade klarlagt någon av de ställda frågorna. Vid förfrågan om hon istället kunde uttala hur hon själv ansåg att situationer skulle bedömas, gavs inget svar. Det ska tilläggas att kontakten med Ulrika Rogland skett över mail.

I detta kapitel skulle det även finnas en intervju med en domare, för att utveckla situationen om hur den dömande makten ser på utövandet och vad som ligger till grund i deras bedömning. Dessvärre har personerna som kontaktats inte varit intresserade att uttala sig, eller inte återkommit efter det att det har uttalat en vilja att medverka. Detta har lett till att arbetet saknar en intervju från denna arbetsgrupp.

6.1 Intervju med BDSM-utövare Peter

Det ska inledningsvis sägas att personen ifråga inte heter Peter utan något helt annat. Han valde att framföra sina åsikter anonymt, då han beskrev en rädsla av att bli diskriminerad på grund av sin BDSM-utövning vid exempelvis en framtida arbetsansökan.

Peter har grundinställningen att det är "okej" att utföra näst intill allt, så länge det finns samtycke till de utförda handlingarna. Vid referens till rättsfallet Reg vs. Brown som beskrevs ovan, ansåg han att allt det som utfördes i det beskrivna rättsfallet är handlingar som ska accepteras. Detta då de exempelvis diskuterat igenom det som skulle hända och förberett sig

⁹⁴ Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr. B 2802-10 s.7-8.

så väl de hade kunnat för att utföra handlingarna på ett så säkert sätt som möjligt. Dock lägger han stor vikt vid betydelsen av att det förekommer ett uttryckligt samtycke och att parterna är väl medvetna om vad det är de ska göra. Detta ska dessutom vara väl planerat innan man utför de olika handlingarna. Peter poängterar även att erfarenhet har stor betydelse vid utövandet. Personer som ska utföra handlingar med risk för allvarligare skador, så som långtgående strypsex, måste ha erfarenhet för att en sådan handling ska kunna utföras på ett säkert sätt.

Gällande reaktionen på "BDSM-fallet", ansåg Peter att de utförda handlingarna är något som ingår i normal BDSM-utövning och inget som skulle vara något som bryter mot vad BDSM-communityn anser vara acceptabelt. Dock anser han att personen som blev åtalad hade betett sig på ett "klamtigt" sätt och hade behövt hantera hela situationen med större aktning. Peter beskriver vidare att personens ålder måste iakttas när det givna samtycket lämnats. Desto yngre personen är desto viktigare är det att kontrollera att personen förstår vad det givna samtycket omfattar och innebär. Vid ringa ålder måste samtycket grundas på stor försiktighet, trots att de har passerat den sexuella självbestämmandeåldern.

Beträffande frågan om att utnyttja BDSM som sexuellt självskadebeteende, uttalade Peter att dessa personer likväl hade underhållit detta skadebeteende oavsett utövande av BDSM eller inte. Däremot anser han att det i BDSM-världen finns en situation där det finns en person som övervakar situationen. Han uppmärksammade även att dessa personer befinner sig i en mer sårbar situation, vilket skapar problem i BDSM-världen. Det är nämligen reaktionerna vid utövningen som visar hur situationen utvecklar sig och när det är dags att sluta. Han anser dock att BDSM-utövningen har lätt att uppmärksamma om en person använder sig av BDSM som ett självskadebeteende, då det märks när parterna planerar vad de ska göra.

Avseende frågan om samhällets acceptans beträffande BDSM, anser han att BDSM-utövningen i dagsläget inte kommer att kunna få fullständig acceptans gällande alla de handlingar som utförs.

6.2 Intervju med RFSL:s ordförande Ulrika Westerlund

Inledningsvis ska nämnas att detta referat för fram RFSL:s åsikter och ställningstagande gällande de belysta problemen. Om Ulrika själv har en åsikt kommer det att uttryckas att Ulrika personligen anser eller tycker på ett visst sätt.

Beträffande inställningen om vad som kan anses vara accepterat att utföra vid ett BDSM-förhållande, beskriver Ulrika att detta är en svår fråga att besvara, eftersom det är svårt att peka ut någon särskild aktivitet som oacceptabel. Utgångspunkten måste dock hela tiden vara att båda parterna är överens. Skulle det någon gång under utövandet uppstå en situation där

någon av parterna inte längre vill delta, måste situationen direkt upphöra. Fortsätter den andre BDSM-utövaren med handlingarna går hela situationen från en BDSM-situation till att bli ett övergrepp och därmed en rent straffrättslig fråga. Hon fortsätter med att det inte heller kan anses rimligt att det ska vara möjligt att samtycka till att bli dödad. Hon tillägger därpå att det heller inte är möjligt att samtycka till grov misshandel, men att detta inte är något som prövats i en situation likt den som uppstod i "BDSM-fallet". Det är vid denna situation som Ulrika anser att det blir svårt att avgöra vad som är tillåtet. Med detta som utgångspunkt anser hon, personligen, att det dock får anses att våldsmängden, som det finns möjlighet att samtycka till, bör upphöra någonstans vid situationerna som uppstår innan utövandet går över till ett skede där personen riskerar att dö.

Gällande de handlingar som utförs i ett BDSM-förhållande, jämför Ulrika dessa BDSM-lekar med både piercing, branding och andra former av självvald förändring av kroppen. Hon beskriver en situation, gällande branding, där personen går till en studio där huden skärs och föremål förs in under huden. Om dessa situationer godkändes samtidigt som handlingar, liknande branding, skulle förbjudas inom BDSM-utövning skulle detta visa på en särbehandling av BDSM-utövarna.

Rörande det uppmärksammade "BDSM-målet", ansåg Ulrika att åklagaren inte tog hänsyn till den uppkomna samtyckesrelationen, utan fokuserade istället på bland annat flickans självskadebeteende. Ulrika berättade även om att det kändes som att åklagaren försökte göra ett exempel av detta mål, där målsättningen var en hårdare bedömning för liknande mål i framtiden. Hon lyfte fram hur åklagaren i och med detta kan utnyttjat målsägandes utsatta position för att tillgodose sina egna syften med rättsfallet. Med utgångspunkt i detta berättade Ulrika att den friande domen visade på att rättsväsendet, i det specifika fallet, inte delat upp situationen i ett antal olika parametrar, där personer med självskadebeteende blev en grupp där andra bedömningsinstrument appliceras. Om det istället blivit en fällande dom, hade det lett till fler frågor än svar.

Ulrika uttrycker att samhällets acceptans är en svår fråga att uttala sig om. Hon uttrycker dock att BDSM, i dagsläget, förmodligen inte har tillräckligt bred acceptans av samhället för att det ska kunna tolkas som en normal företeelse. Hon fortsätter vidare med att detta exempelvis kan illustreras av att BDSM-utövare inte skyddas mot diskriminering. Hon påpekar att lagens beskrivning av godkända områden och handlingar får stor genomslagskraft när samhället tar ställning i frågan.

6.3 Intervju med Xzenu Cronström, före detta ordförande RFSU Göteborg

Gällande inställningen till vilka gränser av våld, som det går att samtycka till, ställer sig Xzenu öppen till möjligheten att samtycka till de flesta handlingarna. Vid referens till Reg vs. Brown, som refererats ovan, anser

Xzenu att dessa handlingar inte skulle blivit bestraffade i Sverige. Dock lyfter han själv fram att desto större risker som handlingarna medför, desto större försiktighet måste iakttas vid utövandet. Han ifrågasatte bland annat hur en situation som skulle leda till att någon dör, skulle behandlas. Vid detta läge lyfter han fram att han själv avråder från att använda strypning vid sexuellt utövande. Strypning innebär för stora risker och kan få oväntade effekter. Beträffande våldsutövningen i övrigt, belyser han dessutom de risker som "vanligt sex" för med sig, kontra de risker som finns vid utövande av BDSM. Han lyfter här fram könssjukdomar och oönskade graviditeter som en del av de risker som finns med "vanligt sex", men som minskar vid utövande av BDSM.

Beträffande rättsfallet ansåg Xzenu först och främst att åklagaren och domstolen behandlade målsäganden otroligt illa. Han påpekade också åklagarens vilja att principiellt ändra på hur BDSM-handlingar behandlas. Han lyfte bland annat fram en artikel från Aftonbladet där Rogland uttalat sig om att hon vill ändra på hur rättspraxis hanteras på området (Har själv inte hittat denna artikel). Gällande domen ansåg Xzenu att utgången var den enda rimliga, utifrån de framlagda förutsättningarna.

Rörande frågan om vad samhället kan acceptera uttrycker Xzenu här en stark och tydlig bild av att handlingarna som sker med samtycke måste kunna accepteras på samma sätt som idrott och andra handlingar som kräver en utvidgad våldsgräns. Gällande bedömning om samhällets acceptans uttrycker han att även om samhället i stort inte har en utbredd acceptans för BDSM-utövning, har BDSM-kulturen växt sig tillräckligt stor för att den ska beaktas. Beträffande att BDSM-utövning inte har något skydd i diskrimineringslagen, lyfter Xzenu här fram problematiken med att domstolarna i dessa fall inte heller kan diskriminera BDSM-utövare i vårdnadstvister m.m.

Avslutningsvis tillbakavisar han alla anklagelser om BDSM som uttrycksform för självskadebeteende. Han menar inte att det inte finns personer som använder BDSM för att tillfredsställa sitt självskadebeteende men att detta finns inom alla uttrycksformer. Här lyfter han bland annat fram att det är fler personer som använder sig av "vanligt sex" för att tillfredsställa sitt självskadebeteende.

6.4 Intervju med åklagare Helena Lundström

Helena började med att klarlägga att hon själv inte har handlagt något fall som liknar "BDSM-målet", utan diskuterar frågorna utifrån hennes egna värderingar och synsätt.

Beträffande mängden våld det är möjligt att samtycka till, uttalar Helena att det är en fråga som är beroende av i vilken kontext handlingen utspelar sig. Hon jämför BDSM-handlingar med en situation där två personer frivilligt

börjar slåss med varandra. I denna situation finns det en förutsägbarhet för skada, som parterna är medvetna om. Om det frivilliga bråket istället skulle övergå i ett okontrollerbart slagsmål försvinner alla grunder för förutsägbarhet, vilket då skulle leda till att förutsättningarna för samtycket försvunnit. Detsamma gäller vid BDSM-utövning.

Beträffande frågan om det fanns möjlighet att dra paralleller mellan den legitimeringen av våld som finns inom idrotten och BDSM, ansåg hon att det förmodligen kan göras. Detta med tanke på de handlingar som domstolen godkände i "BDSM-målet", som hon ansåg var mer än vad som normalt accepteras.

Efter dessa konstateranden lyfter hon fram vikten av att vara objektiv i sin bedömning av vad som är normalt och av vilka handlingar som partnern valt att godkänna. Med det sagt belyser hon relevansen av att se till vilka omständigheter som det specifika samtycket är lämnat, då det är detta samtycke som visar hur den specifika situationen ska bedömas.

6.5 Analys

Efter ovan framförda genomgång, är det tydligt att förespråkarna anser att handlingarna som utfördes i BDSM-målet är sådana handlingar som det ska vara möjligt att samtycka till. Gällande hur långt det därefter ska vara möjligt att samtycka till är en fråga som delar förespråkarna. Medan utövaren Peter förespråkar att det i princip ska vara möjligt att samtycka till alla handlingar, lyfter istället Xzenu och Ulrika fram riskernas betydelse vid utövningen. Xzenu uttalade exempelvis att han avråder personer från att använda strypsex. Dessa uttalanden om samtyckets räckvidd tyder på att även förespråkarna inser riskerna med utövandet. Vid reflektion till Reg v. Brown får dock Xzenus uttalande anses en aning förvånande. Han avråder från att strypning utförs vid BDSM-utövningen, men samtidigt lyfter han fram att spika och skära i pungen är handlingar som kan anses vara acceptabla. Självfallet är riskerna för livshotande skador större vid strypning, men riskerna för långtgående skador finns kvar vid ingrepp av beskrivna slag.

Denna förståelse, för att det kan uppkomma skador, visar på att Ulrika och Xzenu anser att riskerna som BDSM-utövning för med sig inte kan leda till ansvarsfrihet i alla situationer. Båda uttalar sedan att gränsen borde finnas i området innan någon dör. Vid dessa uttalanden, måste deras uttalanden tyda på att det inte får föreligga en övergående risk för att handlingarna kan leda till döden. Riskens karaktär var det ingen som vågade uttala sig om. Här får det anses skäligt att personer med insikt om människans anatomi kan avgöra när det föreligger en övergående risk.

Beträffande utförandet lyfter alla intervjupersonerna fram vikten av att det föreligger ett giltigt samtycke. Alla tillägger också att i den stund som samtycket försvinner eller handlingarna ändras, från det som parterna

kommit överens om, försvinner även möjligheterna till ansvarsfrihet. Peter lyfte även fram vikten av en ökad kontroll när det handlar om yngre personen som lämnat samtycke. Han anser att det i dessa fall är viktigt att fastställa att personen har förstått innebörden av samtycket. Detta klarläggande kan ifrågasättas, med hänvisning till hans tidigare uttalande. Han anser att det i princip ska gå att samtycka till vad som helst, samtidigt som det är av stor vikt att unga personer informeras om vad de samtycker till. Förtydligandet av samtycke får då ses mot att personen inte är tillräckligt mogen och därför behöver ett förtydligande. Frågan är då om en person som behöver en utvidgad förklaring verkligen kan förstå innebörden av de konsekvenser som strypsex kan leda till. Detta kan även ställas mot personer som provar på BDSM för första gången. Även om de förstår innebörden av handlingarna, kan de verkligen förstå alla konsekvenserna av något de inte provat? Detta kan även ställas mot Helenas uttalande om vikten av att se till omständigheterna för det lämnade samtycket.

Gällande frågan om hur accepterat BDSM är i samhället, ger alla de intervjuade personerna uttryck för olika åsikter. De lyfte bland annat fram att BDSM-utövarna inte är skyddade mot diskriminering samtidigt som gruppens utövare är tillräckligt stor för att den ska beaktas. Både det som talar för och emot visar på den osäkerhet som finns gällande BDSM-utövning, samtidigt som alla förespråkare anser att BDSM-handlingar ska åtnjuta samma skydd som idrott, tatuering och andra kroppsliga ingrepp. Helena lyfter istället fram vikten av en objektiv syn på de specifika handlingarna. Denna objektiva syn kan även kopplas till hur de eventuellt uppkomna skadorna påverkar samhället ekonomiskt. Här är Helenas tankar om den objektiva synen på brottet anses vara av intresse. Skulle BDSM-handlingarna leda till socioekonomiska kostnader blir det istället en situation som går ifrån det individuella och privata för att istället påverka samhället i stort.

7 Avslutande analys

7.1 Samtycke som ansvarsfrihetsgrund

Efter att undersökt ovan beskrivna material, har det kunnat utläsas vissa tendenser som domstolarna lägger till grund för att värdera samtyckets giltighet. Det första gäller förutsägbarheten av de olika händelserna. I ”BDSM-målet” uttalade domstolarna att målsäganden och den tilltalade diskuterat igenom de handlingar som målsäganden utsattes för innan själva utförandet skedde. Denna förutsägbarhet får synas vara en direkt koppling till möjligheten att samtycka. Detta är en fråga som diskuteras i ett antal av rättsfallen. Dock är domstolarna inte alltid så exakta i sin beskrivning om hur förutsägbarheten uppkommer. I rättsfallet från HovR över Skåne och Blekinge, mål nr B 1802-09, uttalade domstolen att den uppkomna misshandelssituationen inte kunde omfattas av det samtycke som fanns mellan personerna när de spelade fotboll. Detta kan även symboliseras av det som Asp m.fl. uttrycker gällande idrott. De uttalar att handlingarna måste kunna ses som en del av ”spelets idé” för att det ska kunna få ansvarsbefriande verkan. Dessa punkter visar på en förutsägbarhet som tyder på att det ska kunna utläsas vad samtycket omfattas. Denna slutsats styrks även av de intervjuade personerna som även talar om vikten av förutsägbarhet. Den förutsägbarhet som beskrivs ovan leder oftast till att personerna är väl medvetna om vad det är de samtycker till, dock kan förutsägbarheten även skapa problem då givaren av samtycket inte förstår konsekvenserna av det givna samtycket. Gäller samtycket väldigt ingripande handlingar kan det ibland vara omöjligt att förutse vilka risker som samtycket medför. Detta kan i sin tur skapa situationer där det finns ett giltigt samtycke vilket orsakat konsekvenser som givaren av samtycket aldrig kunnat förutse.

Förutsägbarheten kan även skapa svårigheter genom att det likaså finns möjlighet att lämna ett tyst samtycke till handlingar. Möjligheten till detta finns beskrivet i förarbetena. Detta är något som kan iakttas varje gång två ishockeylag ska spela match. Som uttrycktes i förarbetena är detta också en situation som kan leda till bevisvärigheter, då det kan förekomma mellan två personer där ingen kan bevisa hur det tysta samtycket uttryckts eller visats. Detta kan inte minst studeras i rättsfallet ”Polischefen” där en av målsäganden uttryckte att hon blivit slagen i ansiktet och därefter inte avbrutit samlaget utan fortsatt. Domstolen uttalade här att slaget måste bedömas som misshandel då målsäganden inte gett sitt samtycke för den utförda handlingen. I rättsfallen hade det även klarlagts att den tilltalade tidigare delat ut slag utan samtycke, vilket förstärkte domstolens bedömning av att det inte förelegat något samtycke. Dock måste handlingen av att fortsätta samlaget efter att slaget utdelats, verka för att det kan förekommit ett tyst samtycke gällande handlingen. Denna svårighet leder förmodligen inte till många mål, men situationer där givaren är en prostituerad, likt

rättsfallet ”Polischefen”, skapar problem då den prostituerade är i behov av pengar, samtidigt som den prostituerade inte vill acceptera att bli slagen.

Sammantaget kan förutsägbarheten sägas vara av vikt för att klarlägga samtyckets omfattning, samtidigt som det skapar en problematik gällande möjligheten att samtycka till nästan alla sorters handlingar. Bristen på vad det är möjligt att samtycka till skapar även problem när samtycket lämnas.

7.2 Samtyckets räckvidd

Beträffande samtyckets räckvidd går det inte att utläsa några konkreta gränser av de studerade rättsfallen. Detta samtidigt som domstolarna i flertalet av de studerade rättsfallen valde att inte behandla frågan om det överhuvudtaget fanns möjlighet att samtycka till de utförda handlingarna. Det är endast i ”BDSM-målet” som domstolen valde att behandla samtyckets räckvidd, gällande sexuella handlingar. Motviljan av att hantera frågan kunde studeras i rättsfallet ”Polischefen”, där det framkom att en av målsäganden hade blivit slagen, strypt och piskad utan att det lett till åtal. Detta kan sedan jämföras med att det i en annan punkt bevisades att slag och strypling skett och där handlingarna lett till misshandel med hänvisning till att det hade saknats samtycke till handlingarna. Att åklagaren i detta fall inte behandlar frågan men åtalar till misshandel i en annan åtalspunkt, tyder på att åklagaren i detta fall ansåg att misshandel av detta slag var något det ska vara möjligt att samtycka till. Liknande handlingar kan även studeras i fallet ”Säpopolisen”, där HovR frikände den åtalade från alla åtalspunkterna. I detta mål kunde det styrkas att den tilltalade hade utdelat fyra örfilar, genom den tilltalades egna historia. Domstolen ansåg utifrån detta resonemang att de fyra örfilarna var av en dignitet som det var möjligt att samtycka till, utan att de explicit uttalat det. När domstolarna undviker att behandla möjligheten att samtycka, leder detta till att det endast går att anta vad som är acceptabelt. Detta skapar i sin tur problem med förutsägbarheten. Dessa rättsfall har nu fått viss bekräftelse av ”BDSM-målet” där domstolen fastslog att den sorts piskning som förekom i ”BDSM-målet”, var av den karaktär som det var möjligt att samtycka till. Problemet med vad samtyckesparagrafen omfattar kvarstår dock, då domstolarna vanligen undviker att behandla vad det är möjligt att samtycka till.

Gällande handlingar som sträcker sig längre än misshandel av normalgraden finns det idag endast ett fåtal rättsfall prövade. Utgångspunkten gällande grov misshandel är att det inte är möjligt att samtycka till dessa handlingar. För att en sådan handling ska vara möjlig att samtycka till, ska den vara socialadekvat. Denna utvidgning ska sedan belysas mot vad Asp m.fl. lyfter fram. De anser att lagstiftningen inte ska ta på sig uppgiften att skydda den specifika individen från handlingar som kan vara skadliga för honom/henne. Däremot anser de att om riskerna avsevärt minskar kan lagstiftningen vara motiverad. Behandlar vi därpå hur dessa handlingar ska hanteras, får det först undersökas om BDSM-handlingar kan anses vara handlingar som kan vara socialadekvata. För att se till vilka krav som måste vara uppfyllda, för att handlingen ska kunna bedömas som socialadekvat, kan idrottens

legitimering belysas som utgångspunkt. Idrottens acceptans grundar sig i det samhälliga mervärde som idrotten medför. Idrotten legitimeras här bland annat av bättre psykiskt och fysiskt välmående. Dock får handlingarna inte sträcka sig längre än att det kan omfattas av "spelets idé".

Med beaktande av beskrivna förutsättningar, kan BDSM-handlingar börja studeras utifrån det mervärde som utövningen medför. Duff m.fl. ifrågasätter varför inte den sexuella tillfredsställelsen kan vara att behandla som ett lika legitimt mål som det fysiska och psykiska mervärde idrotten medför. Denna fråga får anses vara högst relevant då BDSM-utövare också får ut psykisk positiv effekt av att utföra BDSM-handlingar. Sexuell tillfredsställelse var även något domstolen lyfte fram som legitimt mål i "BDSM-målet". De använde den sexuella tillfredsställelsen som godtagbart syfte för att legitimera de handlingar som klassades som normalgraden av misshandel. Att på detta sätt acceptera BDSM-handlingar leder till att utövarna kan uttrycka sig på ett sätt som leder till sexuell tillfredsställelse för dem och att det förmodligen känner sig mer accepterade av samhället.

Utöver idrottens mervärde får det likväl anses förvånande att idrottens negativa konsekvenser aldrig diskuteras. Vid diskussioner belyses istället alltid de positiva effekter som idrotten medför. Att på detta sätt argumentera för att handlingarna inom idrott ska anses vara mer acceptabla än likställda handlingar inom BDSM-utövningen får ifrågasättas. Om BDSM-handlingar istället särbehandlas från samma möjligheter som idrotten, visar det på att samhället ställer idrottsvärldens mervärde högre än den sexuella tillfredsställelsen, vilket även det kan ifrågasättas. Detta kan även ställas mot NJA 1997 s.636, där HD uttalade att ett visst medicinskt ingrepp inte behövde vara medicinskt motiverat för att den ska vara tillåten, vilket kan studeras beträffande tatuering och omskärelse. Detta visar på en bred självbestämmanderätt för den specifika individen. Studeras därpå Asps m.fl. uttalande, som gjordes ovan, mot dessa argument, tyder även detta på att den individuella självbestämmanderätten ska ges stort utrymme. Utifrån dessa argument får det anses att den sexuella tillfredsställelsen, som tillkommer vid BDSM-utövning, är av sådan betydelse att det bör finnas möjlighet att samtycke till handlingar som sträcker sig längre än misshandel av normalgraden

Efter dessa uttalanden, måste det direkt konstateras att ansvarsfriheten inte blir obegränsad enbart för att det ska bli möjligt att hänvisa till att handlingarna är socialadekvata. Liksom att handlingarna inom idrotten måste hålla sig inom "spelets idé" får handlingarna inom BDSM-utövning inte sträcka sig hur långt som helst. I detta resonemang måste förarbetenas uttalande, om att det inte går att samtycka till grov misshandel och att bli dödad, vägas in. Här måste lagstiftaren visas hänsyn, genom att handlingarna som sträcker sig förbi samtyckesreglerna inte motarbetar dessa uttalanden. För att jämföra med de handlingar som anses ansvarsbefriande inom idrotten, finns det alltid en domare som övervakar att personerna håller sig inom de gränser som reglerna satt upp. I denna situation övervakas spelarna från att passera de uppsatta gränserna. Att BDSM-utövningen

saknar ett sådant kontrollorgan leder till svårigheter med utökat handlingsutrymme. Likväl ska det inte vara omöjligt med en utökad våldsanvändning bara för att de saknas ett kontrollorgan. Istället krävs det en större grad av försiktighet av utvidgningen. I detta sammanhang måste vissa handlingar belysas, där olika former av strypning uppmärksammas. Strypning är en handling som potentiellt kan leda till syrebrist för hjärnan och även till att en person kan dö. BDSM-utövaren Peter uttalade själv att han ansåg att personer som utför strypningen måste vara erfarna, vilket skapar en paradoxal situation då det krävs erfarenhet vid första utövningstillfället. Dessa slutsatser leder till ett ifrågasättande av strypning och andra livshotande lekar som en del av BDSM-utövningen. Även handlingar som kan leda till betydande skador måste ifrågasättas. Då betydande skador kan vara en del i att uppnå den sexuella tillfredsställelsen, måste även handlingarnas socioekonomiska konsekvenser vägas in. Utifrån dessa argument får handlingarna som behandlades i fallet Reg. vs Brown ifrågasättas. Vid utförande av dessa handlingar blev personerna skadade till den grad att de blev tvungna att uppsöka läkarvård, vilket direkt tar utöandet från den privata sfären. Istället blir det samhället som får betala för de uppkomna skadorna, vilket får ifrågasättas.

7.3 Slutsats

Utifrån ovan anförda argument, får det anses vara av betydelse för domstolarna att börja behandla frågan om samtycke mer utförligt. Bristen på förutsägbarhet, beträffande samtycke inom den sexuella sfären, har lett fram till ”BDSM-målet” där domstolen för första gången uttalade sig om möjligheten att samtycka till vissa specifika handlingar. Dessa uttalanden är ett steg i rätt riktning, men bristen på prövade situationer skapar ett rättsläge där det endast går att spekulera utifrån olika domslut om vad domstolarna anser vara acceptabelt. För att undvika bristen på förutsägbarhet får det anses vara av vikt för domstolen att behandla möjligheten att samtycka till specifika handlingar. Detta är något som domstolarna bör göra i varje situation där någon av parterna hänvisar till samtycke.

Vid en bedömning av handlingarnas dignitet och möjlighet att samtycka till dem, måste domstolarna behandla både skadorna och möjligheten att kunna förutse de efterföljande konsekvenserna. Denna korrelation visar på den problematik som kan uppstå när någon samtycker till en handling som personen i fråga inte riktigt förstår konsekvenserna av. I denna situation uppstår istället problemet med att samtycket inte omfattar den reella konsekvensen. Dessa uttalanden kan även jämföras med vad Ivar Strahl uttryckte kring samtyckets innehåll. Han uttryckte ”(a)tt den samtyckande samtyckt till att utsätta sig för en risk behöver inte betyda, att han samtyckt till riskens förverkligande”⁹⁵. Med detta i beaktande bör även den socioekonomiska aspekten bli en väsentlig del av domstolarnas bedömning, då handlingar som leder till att personen blir tvungen att uppsöka läkarvård måste ifrågasättas. Med hänvisning till dessa argument får det anses vara

⁹⁵ Strahl, Ivar, 1976, s.380.

möjligt att samtycka till handlingar som inte framkallar en väsentlig risk eller betydande skada på personen. Vid denna fastställelse riskerar dessutom inte personer att utsättas för väsentliga men eller skador på grund av att de inte till fullo förstått konsekvenserna av sitt samtycke.

Om domstolarna börjar med att behandla samtyckesfrågan på beskrivna sätt, byggs det upp en praxis om vad det är möjligt att samtycka till. Iakttas dessutom de beskrivna försiktighetsåtgärderna i bedömningen, kommer praxis att skänka utövarna både en förutsägbarhet och en säkerhet i utövandet.

Bilaga A

De intervjuade personerna fick svara på frågorna här nedan.

- om det finns möjlighet att fastställa någon speciell gräns för hur mycket våld det går att samtycka till?
- om BDSM-utövning, kan falla inom ramen för reglerna om social adekvans på samma sätt som idrotten gör?
- Varför går inte domstolarna in på frågan om handlingarnas dignitet vid giltigt samtycke? (Jag vet att detta är en fråga som kan vara svår att besvara, men det hade varit intressant och höra om du hade några idéer om varför det skulle vara på detta sätt. Jag baserar detta antagande på 7 olika rättsfall där endast det så kalla BDSM-målet behandlande denna fråga.)
- om du anser att sex som självskadebeteende ska påverka bedömningen av handlingarnas dignitet?

Förespråkarna för BDSM-utövning frågades även om vad de hade för reaktioner på "BDSM-fallet".

Frågorna ställdes ungefär på samma sätt till alla, där de sedan fick tala fritt kring frågorna. Utifrån svaren utvecklades sedan intervjuerna i olika riktningar och följdfrågorna blev även därför beroende av intervjun.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Motion 2008/09:So329 – Sadomasochism som sjukdom.

Prop. 1993/94:130 – Ändringar i brottsbalken m.m. (ansvarsfrihetsgrunder m.m.).

Prop. 1994/95:23 – Ett effektivare brottmålförfarande.

Prop. 2007/08:95 – Ett starkt skydd mot diskriminering.

Socialstyrelsen - Klassifikationer: Information från socialstyrelsen Nr 21 artikel nr 2008-126-63.

SOU 1988:7 – Frihet från ansvar: om legalitetsprincipen och om allmänna grunder för ansvarsfrihet.

Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU13 – Hälso- och sjukvårdsfrågor.

Ungdomsstyrelsen 2009:9, Se mig – unga om sex och internet.

Litteratur

Agge, Ivar, Straffrättens allmänna del – tredje häftet, 1964, P.A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm.

Asp, Petter m.fl., Kriminalrättens grunder, 2010, Iustus Förlag AB, Uppsala.

Denscombe, Martyn, Forskningshandboken, 2009, Studentlitteratur AB, Lund.

Holmquist, Lena. Leijonhufvud Madeleine. Träskman, Per-Ole. Wennberg, Susanne. Brottsbalken en kommentar, Del II (13-24 kap), Brotten mot allmänheten och staten m.m. 6u, Norstedts juridik, 2009, Stockholm.

Krister Malmsten "Idrottsvåld – regelkonformighet och rättsenlighet" i Jareborg, Nils och Träskman, Per Ole (red) Skuld och ansvar – Straffrättsliga studier tillägnade Alvar Nelson, 1985, Iustus Förlag AB, Uppsala.

Ryen, Anne, Kvalitativ intervju, 2004, Liber AB, Malmö.

Strahl, Ivar, Allmän straffrätt i vad angår brott, 1976, Studentlitteratur AB, Lund.

Artiklar

Adelsohn Liljeroth, Lena, Mer kultur och idrott för ungdomar, Hudiksvalls Tidning, 2010-05-20 <http://www.regeringen.se/sb/d/7910/a/146474> 2012-02-21 kl.13.40.

Apostolides, M. The Pleasure of Pain. I E. Goode & D. A. Vail (Red), *Extreme Deviances*, s. 207-212, 2008, London: Pine Forge Press.

Ericsson, Elin, Tjejer skadar sig genom sex, Sveriges Radio, 2012-02-06 <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=4948921> 2012-02-29 kl.13.40.

Ernhage, Silvia, RFSU välkomnar socialstyrelsens beslut att inte klassa BDSM som sjukdom, artikel RFSU:s hemsida 2008-11-17 <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Sexteknik-och-praktik/BDSM/RFSU-valkomnar-Socialstyrelsens-beslut--att-inte-klassa-BDSM-som-sjukdom/> 2012-02-03 kl.16.40.

Goode, E, & Vail, D. A. S&M: An Introduction. I E. Goode & D. A. Vail (Red), *Extreme Deviances*, s. 202-207. 2008. London: Pine Forge Press.

Författare ej nämnd, Sex som självskadebeteende, Nyheter Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund, 2011-08-23 <http://www.kvinnojouren.se/sex-som-sjolvskadebeteende> 2012-02-29 kl.13.40.

Larsson, Annika, Idrotten har ett eget rättssystem, Apropå 4-5, 2004.

R.A. Duff, m.fl., The Structures of Criminal Law, 2011, Oxford Scholarship Online: Jan-12.

TT, Hård kritik efter Kahnbergs hjärnskakning, Dagens Nyheter, 2011-11-06 <http://www.dn.se/sport/ishockey/forsiktigt-positivt-om-kahnberg> 2012-02-21 kl.10.51.

TT, Karlsson stängs av 11 matcher, Dagens Nyheter, 2011-11-08 <http://www.dn.se/sport/ishockey/karlsson-stangs-av-elva-matcher> 2012-02-21 kl.10.52.

Engvall, Caroline, Farligt sex kan vara ett rop på hjälp, Svenska Dagbladet, 2011-10-17 http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/farligt-sex-ar-ett-rop-pa-hjalp_6477028.svd 2012-02-29 kl.13.40.

Övriga källor

Andersson, Fredrik, The greatest game ever played – våldets inverkan på ishockey, Lund 2011.

BDSM & Fetischism. Så funkar det, RFSU Stockholms sexualpolitiska BDSM- och fetischismgrupp, 2008, Stockholm.

Blogg om BDSM

<http://www.subcult.org/kf/bdsm.html#safe> 2012-02-03 kl 16.30.

Harlevi, Johannes, Hjältar eller Brottslingar – Straffansvar för våld under idrottsutövande?, Examensarbete från Stockholms universitet, 2008,

<http://www.allfair.se/docs/idrottsv%C3%A5ld.pdf> 2012-04-25 kl.15.03.

Vilka positiva effekter har för den fysiska hälsan:

<http://www.rf.se/RF-tycker/Idrottens-samhallsnytta/Fysisk-halsa/> 2012-02-21 kl.13.36.

Vilka positiva effekter har för den psykiska hälsan:

<http://www.rf.se/RF-tycker/Idrottens-samhallsnytta/Psykisk-och-social-halsa> 2012-02-21 kl.13.36.

Nationalencyklopedins definition på sadomasochism

<http://www.ne.se/enkel/sado-masochism> 2012-02-03 kl.12:28.

Intervjuer

Peter, 2012-02-13.

Ulrika Westerlund, 2012-03-08.

Xzenu Cronström, 2012-03-09.

Helena Lundström, 2012-04-20.

Rättsfallsförteckning

HD

NJA 1999 s.460.

NJA 1997 s.636.

NJA 1993 s.553.

NJA 1947 s.328.

NJA 1921 s.387

NJA 1899 s.106

HovR

Hovrätten för västra Sverige mål nr. B 3687-11.

Hovrätten över Skåne och Blekingen mål nr. B 2802-10.

HovR över Skåne och Blekinge mål nr. B 1802-09.

Svea Hovrätt mål nr. B 6956-10.

Svea Hovrätt mål nr. B 4280-10.

Svea Hovrätt mål nr. B 3806-07.

RH 2009:47.

TR

Varberg Tingsrätt mål nr. B 2448-05.

Engelskt rättsfall

Reg. v. Brown (H.L.(E.)),(1993) 2 All ER 75.